

Täysistunto

Keskiviikko 6.10.2021 klo 13.59—18.12

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto keskeytettiin klo 14.02 ja sitä jatkettiin klo 14.14. Täysistunto keskeytettiin klo 14.16 ja sitä jatkettiin klo 14.49. Täysistunto päättyi klo 18.12.

Puhetta johti ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (13.59—14.02, 14.14—14.16 ja 14.49—18.12).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Teknisen ongelman vuoksi otetaan tekninen tauko, noin 10 minuuttia. Istunto jatkuu kello 14.15.

Täysistunto keskeytettiin kello 14.02.

Täysistuntoa jatkettiin kello 14.14.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Arvoisat edustajat! Meillä on teknisiä ongelmia, jotka johtavat siihen, että nyt kokeillaan käynnistämistä niin, että siirrytään yksi pykälä asioissa eteenpäin. Jos se ei auta, joudumme pitämään puolen tunnin tauon. Sen jälkeen arvioidaan tilannetta, saatiinko ongelma poistumaan. Mikrofonit ja ilmoittautuminen eivät tällä hetkellä toimi. Pahoittelen tilannetta, mutta näin aina joskus käy.

Tulee siis puolen tunnin tauko, jos tämä ei lähde liikkeelle, kun järjestelmää viedään eteenpäin. — Jännitys tiivistyy.

Pahoittelen. Tämä koe ei onnistunut. Nyt pidetään puolen tunnin tauko, ja palataan siis kello 14.50.

Täysistunto keskeytettiin kello 14.16.

Täysistuntoa jatkettiin kello 14.49.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Arvoisat edustajat! Nyt ainakin osa teknisistä ongelmista on saatu korjattua, ja päästään jatkamaan istuntoa.

Totean, että ei tarvita uutta nimenhuutoa. Ne tiedot ovat menneet läpi. Jos on jotakin korjattavaa jälkeensä, korjataan, mutta nyt ei avata uutta nimenhuutoa, ettei saada uudelleen järjestelmää sotkuun.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

2. Keskustelualoite mielenterveysstrategian toteuttamisesta ja mielenterveyden vahvistamisesta työelämässä, koulutuksessa sekä kaikenikäisten arjessa

Keskustelualoite KA 4/2020 vp

Keskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Päiväjärjestyksen 2. ja 3. asiana on yhteinen ajankohtaiskeskustelu kahdesta keskustelualoitteesta, jotka ovat keskustelualoite mielenterveysstrategian toteuttamisesta ja mielenterveyden vahvistamisesta työelämässä, koulutuksessa sekä kaikenikäisten arjessa ja keskustelualoite kansallisesta päihdepolitiikasta.

Ajankohtaiskeskustelun avaavat keskustelualoitteiden ensimmäiset allekirjoittajat edustaja Tarja Filatov ja edustaja Anna Kontula. Seuraavan puheenvuoron käyttää perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru. Tämän jälkeen puhemies myöntää harkitsemassaan järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Vastauspuheenvuorot varataan täysistunnossa V-paikkikeellä. Keskusteluun varataan aikaa 1,5 tuntia tästä eteenpäin.

Avaan keskustelun. — Edustaja Filatov, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.51 Tarja Filatov sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä ei ole varaa lintsata mielenterveyden edistämisestä eikä mielenterveyden häiriöiden nopeasta hoidosta. Meidän hyvinvointimallimme edellyttää korkeaa työllisyysastetta, eikä se kestä heikentyneen mielenterveyden yhteiskunnallisia vaikutuksia. OECD arvioi jo vuonna 2018, että heikentyneen mielenterveyden kustannukset ovat vuositasolla 11 miljardia, ja tämä tarkoitti silloin noin 5,5:tä prosenttia bkt:stä.

Hallituksen mielenterveysstrategia on tärkeä avaus. Nyt ensimmäistä kertaa mielenterveys tunnustetaan laajana yhteiskunnallisena asiana. Strategian tehokas toimeenpano ei saa unohtua koronan jälkihoidossa, päinvastoin: sen toimeenpano on oleellinen asia jälleenrakennusta. Mielenterveyden ongelmia ei ratkaista yksin terveydenhuollon keinoin eikä vain yksilöä auttamalla — tukea tarvitsevat myös läheiset. Mielenterveyttä tulee edistää kaikessa poliittisessa päätöksenteossa, erityisesti työelämässä ja koulutuksessa. Asia on tärkeä, ajankohtainen ja laaja-alainen, ja siksi eduskunnan mielenterveyspoliittinen neuvottelukunta, jossa on kaikkien puolueiden edustus, halusi, että koko eduskunta käsittelee tätä asiaa.

Arvoisa puhemies! Työikäisen väestön hyvä mielenterveys vahvistaa talouskasvua. Se on edellytys monille työelämässä vaadittaville ominaisuuksille, kuten vaikkapa mukautumiskyvylle, uuden oppimiselle, luovuudelle, ongelmanratkaisulle, vuorovaikutustaidoille ja niin edelleen. Mielenterveyttä vahvistamalla on arvioitu, että voisimme saada jopa 9 500 työllistä vuodessa enemmän. Mielenterveyden häiriöt ovat nimittäin suurin syy työkyvyttömyyseläkkeille. Jos mielenterveyssyistä johtuvia työkyvyttömyyseläkkeitä pystytään vähentämään, niin myös työllisyysaste voi nousta ja bkt vahvistua. Me menetämme vuosittain noin 17 miljoonaa työpäivää mielenterveyden häiriöiden vuoksi, ja sairauslomapäivien määrä on kasvanut vuodesta 2016 vuoteen 2019 yli 40 prosenttia. Meillä ei ole varaa menettää nykyisellä tahdilla ihmisiä työkyvyttömyyseläkkeelle tai pitkille sairauslomille. Me tarvitsemme varhaisen puuttumisen ja välittämisen malleja työelämään sekä laajemmin mielenterveyden häiriöiden tehokasta ja vaikuttavaa hoitamista.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Arvoisa puhemies! Mielenterveydessä ei tietenkään ole kyse vain taloudesta ja työllisyydestä, vaan ennen muuta on kyse inhimillisestä ja kansanterveydellisestä haasteesta. Siksi on tärkeää huolehtia myös työelämän ulkopuolella olevien mielenterveydestä. Mielenterveysstrategiassa on nostettu esille lasten ja nuorten mielenterveyden rakentuminen arjessa. Perheissä, kouluympäristössä sekä harrastuksissa rakennetaan mielen hyvinvointia. Näiden osa-alueiden osalta mielenterveysstrategian poikkihallinnollinen toimeenpano on äärimmäisen tärkeää.

Korona ja sen aiheuttama yksinäisyys ovat olleet keljuja kavereita. Uusimman kouluterveyskyselyn mukaan noin neljä viidestä vastaajasta on tyytyväinen elämäänsä, mutta tämä tyytyväisten lukumäärä on laskenut aiemmasta. Kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta on kokenut joka kolmas yläkoulussa tai toisella asteella opiskeleva tyttö, pojista kymmenisen prosenttia. Yksinäisyys on lisääntynyt kaikissa ikäryhmissä. Korkeakouluopiskelijoista 70 prosenttia on kokenut, että opiskelu on vaikeutunut koronaepidemian aikana. Korona on lisännyt myös eroja hyvin pärjäävien ja heikommin pärjäävien välillä.

Aikuisiän mielenterveyden häiriöistä noin puolet syntyy ennen 14:ää ikävuotta ja kolme neljäsosaa ennen 25. ikävuotta, ja tämän vuoksi meidän on ehdottoman tärkeää panostaa nuoriin. Psykososiaalinen hoitovelka ei poistu, vaikka 100 prosenttia meistä olisi rokotettu, talous kasvaisi vauhdilla ja työllisyys paranisi. Se näkyy nyt, ja se näkyy viiveellä, ja sen vuoksi meidän on tehtävä kaikkemme, jotta hoitoonpääsy nopeutuu ja paranee. Kutsuimme sitä vaikka sitten hoitotakuuksi, terapiatakuuksi tai ihan millä nimellä tahansa, niin tärkeintä on se, että ihmiset saavat oikea-aikaista apua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Kontula, olkaa hyvä.

14.56 Anna Kontula vas (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Päihteet ovat merkittävä yhteiskunnallinen ilmiö. Niillä on näkyvä rooli suomalaisessa kulttuurissa juhlaperinteistä sketsisarjoihin. Tuttu on myös päihteiden varjopuoli. Huumeriippuvuus yleistyy, ja alkoholin ongelmakäyttäjiiä on puoli miljoonaa. Päihteistä kärsivien joukkoja kasvattavat edelleen heidän lähipiirinsä.

Päihteissä on kyse myös taloudesta. Pelkästään alkoholiteollisuuden ja sen kaupan piirissä työskentelee kymmeniätuhansia ihmisiä. Laillisten päihteiden verotuotot ovat huomattavat. Toisaalta päihteet lisäävät sairauslomapäiviä, tappavat työikäisiä ja ovat usein mukana syrjäytymisprosesseissa. Alkoholin arvioidaan aiheuttavan lähes miljardin ja huumeiden neljännesmiljardin vuosittaiset kustannukset Suomessa.

Arvoisa puhemies! Viime vuosikymmeninä suomalainen alkoholipolitiikka on nojanut saatavuuden säätelyyn ja huumausainepolitiikka täyskriminalisointiin. Ei-lääkinnällisten lääkkeiden käyttöä sekä ylilääkitsemistä on tarkasteltu lähinnä kysymyksenä lääkärin riittävästä neuvonnasta. Kokonaisvaltaista päihdepoliittista keskustelua on käyty verraten vähän. Sen sijaan on puitu yksityiskohtia: Saako olutta myydä baarista mukaan? Millaisin ehdoin opiaattipohjaisia kipulääkkeitä myönnetään? Tarvitaanko pistohuoneita? Pitäisikö kannabis dekriminalisoida? Yhteistä näille keskusteluille on, että areenalle mahtuu vain yksi aine kerrallaan, vaikka todellisuudessa päihteitä käytetään usein sekaisin. Kun monilla on ilmiöstä omakohtaisia kokemuksia ja huomattavasti harvemmillä tutkimustietoa, on keskustelu altis myös enemmän emootioihin kuin tietoon perustuville puheenvuoroille.

Päihteiden varjot odottavat kuitenkin edelleen ratkaisuja. Vain joka kolmas hoitoa tarvitseva päihderiippuvainen sellaista saa. Stigman vuoksi ryhmä on erityisen altis myös

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

muille oikeusloukkauksille. Merkittävä osa rikollisuudesta, järjestyshäiriöistä, mielenterveysongelmista, onnettomuuksista ja lastensuojelutarpeista on kytköksissä päihteisiin. Näiden tuttujen haasteiden lisäksi käynnissä on useita kehityskulkuja, jotka myös vaativat tarkistamaan kansallista päihdepolitiikkaa. Perinteinen huumorikollisuus toimii aikaisempaa järjestäytyneemmin, ja digitalisaatio on avannut päihdekaupalle kokonaan uuden toimintakentän. Selkeä trendi on myös lääkkeiden ja huumeiden sekä näiden laillisten ja laitomien markkinoiden limittyminen.

Arvoisa puhemies! Vakava päihdepoliittinen keskustelu tuntuu Suomessa toistuvasti jäävän kiireellisemmiksi koettujen asioiden jalkoihin — näin siitakin huolimatta, että monissa verrokkimaissamme on tehty tai tekeillä merkittäviä päihdepoliittisia uudistuksia. On selvää, että lähivuosina päihdepolitiikan päivitys nousee agendalle myös meillä. Yhteiskunnan eri toimijat haastavat politiikan ottamaan kantaa ainakin käytön rikosoikeudelliseen sääntelyyn, huumaavia ominaisuuksia sisältävien aineiden lääkekäytön sääntelyyn, päihdehoidon saatavuuteen, ainetestaukseen, huumekuolemien kasvutrendiin ja niin edelleen.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että pelisääntöjä päivitettäessä myös eduskunta kantaa vastuunsa. Tänäkin kymmenettuhannet suomalaiset yrittävät antaa vanhemmilleen anteeksi asioita, joita yhdenkään lapsen ei olisi pitänyt kohdata. Juuri tänään tuhannet vanhemmat miettivät, missä oma lapsi on ja onko hän elossa. Siinä, arvon kollegat, hyvät ministerit ja arvoisa puhemies, ei ole mitään toisarvoista, ei mitään, minkä vastuunsa tunteva poliitikko voisi siirtää tuonemmaksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kiuru, olkaa hyvä.

15.01 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Kiitän aloitteen jättäjiä lämpimästi mahdollisuudesta käydä keskustelua näistä tärkeistä aiheista.

Päihde- ja mielenterveyspalveluita koskee yhteinen ongelma. Kummassakin palveluiden saatavuudessa ei olla valitettavasti vieläkään riittävällä tasolla. Siksi on arvokasta, että me keskustelemme nyt asiasta ja saamme käydä yhdessä läpi ratkaisuja, joita hallitusohjelman mukaan tällä hetkellä toteutetaan, ja keskustella myös siitä, mitä sitten jatkossa tulisi tehdä.

Suomalaisista 86 prosenttia arvioi psyykkisen hyvinvointinsa vähintään kohtalaiseksi. Vuosittain 1,5 prosenttia suomalaisista sairastuu johonkin mielenterveyden häiriöön. Ainakin joka kymmenes ja ehkä jopa joka viides suomalainen kokee elämänsä varrella ainakin yhden vakavan masennusjakson. Eri tutkimusten mukaan noin 20–25 prosenttia nuorista kärsii jostakin mielenterveyden häiriöstä, ja ne ovat koululaisten ja nuorten aikuisten tavallisimpia terveysongelmia, ikävä kyllä. Siksi on rehellistä myöntää, että mielenterveydelliset ongelmat ovat uusin suomalainen kansantauti.

Nämä kaksi käsittelyssämme olevaa aihetta kietoutuvat myös toisiinsa siksi, että mielenterveyden ja päihdehäiriöiden samanaikaisuus on yleisempää kuin ajatellaan. Esimerkiksi noin 10–30 prosentilla masennusta sairastavista on samanaikainen päihdehäiriö. Tämä näkyy myös terveyspalveluissamme. Noin puolella päihteen takia palveluissa asioineista oli myös lääkärin toteama mielenterveyden häiriö.

Arvoisa puhemies! Mielenterveyspalveluiden saatavuus ei ole kaikkialla maassa riittävällä tasolla. Tämä tunnustettiin jo hallitusohjelmaneuvoittelussa, minkä vuoksi näihin molempiin palvelukokonaisuuksiin haluttiin tehdä selkeitä kädenojennuksia siitä, millä ta-

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

valla näitä palveluita tällä hallituskaudella kehitetään. Aivan keskeistä on ja pohjan ratkaisun löytämiselle luo hoitotakuun kiristäminen. Suomalaisten terveyttä ja hyvinvointia tuetaan kiristämällä hoitotakuuta hallitusohjelman mukaisesti. Hoitotakuuta perusterveydenhuollossa tiukennetaan niin, että jatkossa kiireettömässä tapauksessa hoitoon pääsee viikon sisällä hoidon tarpeen arvioinnista. Tällä hetkellä määräaika on kolme kuukautta.

Viikon hoitotakuu koskee sekä psyykkistä että somaattista hoitoa, siis niin fyysisistä kuin psyykkistäkin hoitoa. Tämä on tärkeää, koska mielenterveyshäiriöistä kärsivillä on todettu myös riittämättömästi hoidettuja fyysisiä sairauksia. Siksi molempia tarvitaan. Ne saattavat jäädä tutkimatta, jos fyysiset oireet tulkitaan psyykkisperäisiksi tai lääkkeiden haittavaikutuksiksi. On ensiarvoisen tärkeää, että ihminen saa kaikkiin vaipeihinsa tarvitsemansa hoidon siitä riippumatta, tuleeko tarve psyykkiseltä vai fyysiseltä puolelta.

Tilanteen korjaaminen edellyttää myös koronapandemian aiheuttamien hoitojonojen purkamista. Koronapandemian jäljiltä on jäänyt hoitojonoja ja hyvinvointivelkaa, joka on paikattava. Siksi aikaisemmin tehtyjen panostusten lisäksi elpymis- ja palautussuunnitelman rahoitusta kohdistetaan ensi vuoden budjettiesityksessä jo 125 miljoonaa euroa sosiaali- ja terveydenhuollon hoito-, kuntoutus- ja palveluvelan purkuun sekä hoitopaikojen nopeuttamiseen. Yhteensä päätökset ovat 400 miljoonan kokoiset. Lisäksi työkyvyn tuen palveluihin sekä mielenterveyttä ja työkykyä vahvistaviin toimiin kohdennetaan tätä samaa rahaa 9 miljoonaa euroa.

Pohjan mielenterveyspalveluille luo kansallinen mielenterveysstrategia, joka jo mainittiinkin, ja itsemurhien ehkäisyohjelma. Vuoteen 2030 saakka ulottuvan strategian tavoitteena on turvata mielenterveystyön jatkuvuus ja tavoitteellisuus. Mielenterveysstrategiaan liittyviä rahoitettavia hankekokonaisuuksia on tällä hallituskaudella käynnissä viisi kappaletta: ensinnäkin meille kaikille tuttu sisältökehityksen ohjelma eli Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelma, itsemurhien ehkäisyohjelma, mielenterveysosaamisen vahvistaminen kunnissa, työelämän ja hyvän mielenterveyden toimenpideohjelma ja ehkä kaikkein ratkaisevimpana askeleena lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden kuntoon saattaminen nimenomaan siellä alhaisemmassa, matalimmassa etupäässä, eli käytännössä IPS – Sijoita ja valmenna -menetelmänkin laajentaminen ympäri Suomea.

Yksittäisinä nostoina haluan mainita mielenterveyspalveluiden kehittämisen osana nimenomaan sisältöuudistusta. Meiltä puuttuu perustason vahvat mielenterveyspalvelut, ja on ikävää, että me emme edes näitä lieviä mielenterveysongelmia hoida läpi Suomen perustasolla. [Puhemies koputtaa] Siksi meillä on isoja tehtäviä vielä tehtävänä, ja tehtävää riittää seuraavallekin hallituskaudelle.

Arvoisa puhemies! Myöhemmin jatkan sitten päihdepalveluista. – Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt toivotaan, että teknologia pelaa. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat osallistua debattia, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

15.06 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorten mielenterveystilanne on koronaepidemian myötä mennyt huonompaan suuntaan. Erityisesti tytöillä tilanne on varsin huolestuttava. Tuoreen kouluterveyskyselyn mukaan nuorten kokemus ahdistuneisuudesta on lisääntynyt entisestään ja myös yksinäisyydestä kärsitään yhä useammin. Kouluterveyskyselyssä lähes joka kolmas tytöistä kertoi kokevansa kohtalaista tai vaikeaa

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

ahdistuneisuutta. Lisäksi noin puolet nuorista tytöistä kertoi kohdanneensa seksuaalista häirintää, mikä on todella huolestuttavaa.

Olemme vielä tilanteessa, jossa nuoria tukemalla voimme ehkäistä varsinaisten mielen-terveyden häiriöiden syntymistä. Mikäli riittävästi tukea ei tässä tilanteessa kuitenkaan ole tarjolla nuorille, on vaarana, että osalla nuorista tilanne heikkenee ja syntyy hoitoa tarvitsevia mielenterveyden häiriöitä. Miten hallitus aikoo tähän tilanteeseen puuttua jo nyt tulevana syksynä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Juuso, olkaa hyvä.

15.08 Kaisa Juuso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelemme todella tärkeästä aiheesta tällä hetkellä. Minusta tässä on tärkeää, että mietitään myöskin syitä, mitkä johtavat näihin mielenterveysongelmiin, koska eivät ne sieltä taivaalta tipahda salaman lailla, ne kehittyvät jossakin vaiheessa.

Tällä hetkellä tiedossa on, että esimerkiksi tarkkaavuushäiriöt, joita kutsutaan myöskin lyhenteillä ADHD ja ADD, ovat asioita, joita ei tunnisteta varhaiskasvatuksessa eikä kouluissa ajoissa. Meillä on todella paljon aikuisia ihmisiä, jotka ovat vasta kolme-, neljäkymppisinä saaneet sen diagnoosin ja huokaisseet helpotuksesta, kun ovat ymmärtäneet, mistä kaikesta heidän ahdistuksensa ja masennuksensa ja kaikki vaikeudet, mitä he ovat elämässään kohdanneet, johtuvat, ja vasta siinä vaiheessa saavat sitten asianmukaista lääkitystä ja hoitoa tälle vaivalle. Kysyn ministeriltä: millä tavoin me voisimme vaikuttaa siihen, että sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessakin tunnistettaisiin [Puhemies koputtaa] nämä tarkkaavuusongelmat entistä paremmin, jotta saataisiin se tarvittava tuki niihin ajoissa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

15.09 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän erittäin tärkeänä, että tämä keskusteluaihe on otettu tänne täysistuntosaliin, ja tässä on aivan aiheellisesti tämä päihdekysymys myöskin mukana, koska aika useinhan on vaikea arvioida sitä, kumpi oli ensin, päihdeongelma vai mielenterveysongelma, koska monet nämä kysymykset nivoutuvat yhteen. Aika usein siellä on taustalla sitten esimerkiksi elämäntilanteen muutokseen liittyviä asioita — avioeroa, työpaikalta irtisanomista, taloudellisia ongelmia ja niin edelleen — eli usein kysymys on hyvin monenmoisesta vyyhdistä, jota sitten täytyy lähteä selvittämään.

Yksi asia, mitä itse olen pohtinut, on työpaikkojen valmius näitten ihmisten kohtaamiseen. Esimerkiksi työuupumuksen taustalla on usein moninaisia ongelmia, eikä siinä ole kysymys pelkästään työstä. Usein meillä työpaikoilla mielenterveysongelmat kohdataan vain niin, että annetaan ihmisille sairauslomaa ja pilleripurkki mukaan ja sitten odotetaan, että ihminen itsestään paranee sen avulla, [Puhemies koputtaa] mutta sen sijaan pitäisi olla nykyaikaisemmat, uudenlaiset menetelmät, joilla ihminen kuntoutuu mahdollisimman nopeasti [Puhemies: Kiitoksia!] takaisin työyhteisön jäseneksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

15.10 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mikrofoni ei ole päällä. Painakaa puolitoista sekuntia.

No niin, ei sovi hätäillä tuon painikkeen kanssa, vaan täytyy jaksaa painaa vain tarpeeksi pitkään.

Arvoisa puhemies! Mielenterveyden tukemisessa ja päihdeongelmien ehkäisyssä on tärkeää saada apua ongelmiin, mutta on mentävä myös aivan alkuun. On erittäin tarpeellista ja arvokasta, että yhteiskunnassamme yhä enemmän nähdään ennaltaehkäisyn merkitys, joka tuli noissa kuulemissamme puheenvuoroissakin esille.

Erityisesti ennaltaehkäisyssä tulee muistaa, että ihmiselämä alkaa aivan pienestä. Äitien ja isien tukemista on edelleen vahvistettava, aina sieltä raskausajasta ja neuvolasta lähtien, ja myös ennalta ehkäisevien perhepalveluiden saatavuutta tulee parantaa, koska kun perheissä jaksetaan ja kun perhe voi hyvin, niin sieltä sitten voi myös kasvaa hyvinvoivia nuoria ja sitä kautta perheiden hyvinvointi näkyy myöskin sitten työelämässä. Haluaisin kysyäkin ministeri Kiurulta: [Puhemies koputtaa] millä tavalla hallitus tukee lapsiperheiden hyvinvointia?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

15.11 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen sekä henkilökohaisesti että ammatillisesti erittäin kiitollinen, että tämä sali käy tätä keskustelua. Tehdesäni työtä mielenterveys- ja päihdetyön kentällä kuulin lohduttoman usein sanat siitä, miten siellä koetaan, ettei päättäjiä kiinnosta tai ettei aidosti ole tahtotilaa puuttua näihin asioihin.

On surullista, että niin koetaan, sillä ei ole kyse heistä, joilla olisi ongelmia — on kyse meistä kaikista, meidän koko yhteiskunnasta. Me emme ponnista tähän maailmaan samoista lähtökohdista, me emme tiedä, mitä elämä tuo tullessaan, kuka meistä kohtaa väkivaltaa, kuka päihdeongelmia, mutta kaikkia nämä aiheet jotenkin koskettavat. Mikään ei ole niin lohdutonta kuin kuulla lapsen tai nuoren sanovan, ettei hän halua enää elää, eikä mikään ole niin raskas taakka kuin se, että pelkää oman rakkaansa puolesta, taistelee, että hän saisi apua.

Toivon, että tässä keskustelussa ymmärretään, että me emme puhu vain sote-palveluita. Me puhumme siitä, miten tässä yhteiskunnassa turvataan sitä lapsuutta, on se sitten vaikka sivistyksen kentällä, tai miten pidetään huolta työelämästä, toimeentulosta, siitä, että sitä apua saa, ja siitä, että me emme leimaa, me emme näe mielenterveys- ja päihdehaasteita [Puhemies koputtaa] heikkoutena vaan inhimillisinä olosuhteina.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

15.13 **Katja Hänninen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnan lapsen puolesta -ryhmän puheenjohtajana haluan tuoda esiin huoleni lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden tilanteesta. Jätimme myös vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä keväällä asiasta kirjallisen kysymyksen.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Viime vuonna nuorten kriisiapua tarjoavaan Sekasin-chatiin tuli peräti 170 000 yhteydenottoa, joista vain joka viidenteen pystyttiin vastaamaan. Se kertoo suuresta hädästä meidän lasten ja nuorten keskuudessa. Mielenterveyspalveluiden osalta myös saatavuudessa on suurta alueellista vaihtelua, mikä on lasten ja nuorten yhdenvertaisuuden kannalta suuri ongelma.

Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden ketju ei siis kokonaisuutena toimi tällä hetkellä. Liian usein myös toistuvat vanhempien kokemukset siitä, että he joutuvat taistelemaan saadakseen lapselleen ajoissa apua. Ei voi olla oikein, että avunsaanti on vanhempien aktiivisuuden varassa. Kysyisinkin: miten me turvataan [Puhemies koputtaa] mielenterveyspalveluiden toimivuus ja oikea-aikainen saatavuus koko maassa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Rehn-Kivi.

15.14 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Psykisk ohälsa är för tillfället den största orsaken till att en människa blir arbetsoförmögen, och det kostar samhället miljarder årligen. Att prioritera den mentala hälsan är oersättligt viktigt och det mänskliga välbefinnandet likaså, men också en nödvändig investering som på sikt stärker både ekonomin och sysselsättningen.

Arvoisa puhemies! Arvioiden mukaan joka viides suomalainen sairastaa jotakin mielenterveyden häiriötä ja joka kymmenes suomalainen kokee elämänsä varrella ainakin yhden vakavan masennusjakson. Kansallinen mielenterveysstrategia tukee tavoitteellista suunnittelua ja antaa suuntaviivat ongelmien ratkaisemiseksi. On tärkeää muistaa, että mielenterveystyön on tapahduttava useilla eri tasoilla, monialaisesti. Sote-uudistus mahdollistaa paremman yhteistyön perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä, mutta toivottavasti myös nämä mielenterveyshäiriöt voidaan tunnistaa aikaisessa vaiheessa ja hoitoon pääsee nopeammin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

15.15 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mielenterveysstrategiassa on aivan oikein nostettu kärjeksi lasten ja nuorten mielenterveyden tila, sillä pohja mielenterveydelle, elämänmittaiselle mielenterveydelle, rakennetaan kodeissa ja kouluissa, sieltä varhaiskasvatuksesta lähtien. Mutta myös ikäihmisten mielenterveysongelmat on syytä nostaa esiin, sillä ne ovat valitettavasti kärjistyneet nyt tämän pitkän koronayksinäisyyden jälkeen.

Tänään myös vietetään omaishoitajien päivää, ja kyllä omaishoitajilta tulee viestejä siitä, että tämä korona-aika on lisännyt heidän yksinäisyyttään ja uupumustaan, koska työtaakka on ollut aiempaa sitovampi ja raskaampi. Kysynkin: millä tavalla hallitus aikoo nyt puuttua tähän ikäihmisten ja omaishoitajien [Puhemies koputtaa] mielenterveyden parantamiseen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

15.16 Harry Harkimo liik (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Olen läheisesti ollut näkemässä, miten paljon huumeriippuvuus tuottaa tuskaa perheessä. Huu-

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

meiden käyttö alkaa miedommista aineista ja voi eskaloitua koviin aineisiin. Sen jälkeen tulee rikollisuus, ja silloin on kierre valmis, ja yleensä se johtaa vankilaan. Tiedän, mitä tuskaa se tuottaa perheessä, kun ei tiedä, missä lapsi on ja onko hän elossa. Kun vankila kutsuu, tulee helpotuksen huokaus, kun tietää, missä hän on. Se häpeä, mikä vanhempia kohtaa, ja se tosiasia, että he ovat täysin yksin tämän asian kanssa, on kauhea, koska myös vankilassa saa huumeita. Siksi olisikin hyvä asia miettiä, voisiko vankilan vaihtoehto olla se, että lapsi menee vieroitushoitoon. Myös ehdonalaiseen voisi sisällyttää vieroitushoitoa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Turtiainen, olkaa hyvä.

15.17 Ano Turtiainen vkk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ja aluksi haluan kiittää myös näistä aloitteista.

Mutta ymmärretäänkö tässä salissa oikeasti, miksi paha olo on kansalaisten keskuudessa viime aikoina lisääntynyt? Kyllä ihmiset tiedostavat, ettei kaikki ole mennyt kuin Strömsössä, eikä pahaa oloa vähennä se, että kansalaisia ollaan nyt perustuslain vastaisesti jakamassa rokotepassilla kahteen kastiin. Nyt on aika auttaa kaikkia apua tarvitsevia, ja lähtökohta siihen on, että alamme yhdistämään kansalaisia...

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mikrofoni ei taida olla päällä.

...ja myönnämme, koko valtiovalta, eläneemme täysin harhassa tämän pandemian vuoksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten ministeri Kiuru, 3 minuuttia, päihdehuollot.

15.18 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Päihdepolitiikasta vielä muutama sana, jotta tämä tärkeä aihe ei jää vähemmälle. Eli kansallisen päihdepolitiikan osalta on myös paljon työtä tehtävänä. Joitakin avainlukuja: Ensinnäkin alkoholin ongelmakäyttäjiä arvioidaan Suomessa kriteereistä riippuen olevan 300 000—500 000. Kun mukaan lasketaan sitten ne läheiset, jotka tästä kärsivät, niin kyllä tämäkin kysymys kohdistuu hyvin suureen joukkoon suomalaisista. Samaan aikaan huumeiden käyttö on Suomessa viime vuosina lisääntynyt, mutta kansanterveysongelmana huumeet eivät kuitenkaan ylitä alkoholia. Huumeiden osalta kansallista päihdepolitiikkaa on tehty sekä kieltojen että haittojen vähentämisen näkökulmasta. Itse keskityn tänään haittojen vähentämiseen, koska se on tontillani ja se on myös osa virallista huumeepolitiikkaa.

Lähtökohtana meillä on se, että huumeiden käytön haittojen vähentämiseen tähtääviä toimia tehdään aika joukolla. Yksi on ruiskujen ja neulojen vaihto puhtaisiin, opioidikorvaushoidot, terveys- ja palveluneuvonta, vertaiskouluttaminen ja etsivä työ. Nämä ovat vahvasti näyttöön ja vankkaan käytännön kokemukseen perustuvia interventioita, jotka räätälöidään sitten paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin.

Huumausaineiden käyttäjien terveysneuvontatyön edut ovat kiistattomat, hyödyt ovat merkittävät. Esimerkiksi uudet hiv-tartunnat ovat todella matalalla tasolla ja terveysneuvontapisteiden kautta on tehty myös monenlaista kehittämistyötä, joka on auttanut heikommassa asemassa olevien palveluiden saatavuutta. Ja on myös muistettava, että kansantalou-

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

delliset vaikutukset ovat merkittävät, sillä pelkästään yhden hiv-positiivisen hoitokulut ovat vuositasolla 10 000—15 000 euroa.

Päihderiippuvuuksien hoidon saatavuus on heikompa kuin minkään muun terveysongelman. Jos ei se vedä meitä vakavaksi, mikä sitten vetää? On sanottava, että Suomessa on arvioitu, että noin 35 prosenttia alkoholiriippuvuuksista on hoidon piirissä. Se on todella surullista. Tämä ei johdu yksistään siitä, että päihdepalveluiden käyttöä ei olisi riittävästi saatavilla. Se on ongelma. Palveluiden vähäinen tarjonta on aivan varmasti ongelma. Mutta tähän liittyy myös isoja riskejä sosiaalisesta stigmasta, ja riippuvuuksien luonteisiin kuuluu myös oman ongelman kieltäminen, joka pitkittää hoitoon hakeutumista.

Merkittäviä askeleita on otettu. Tässä joitakin: Ensinnäkin viime vuonna terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvosto PALKO hyväksyi suosituksen alkoholiriippuvuuden hoidon ja kuntoutuksen psykososiaalisista menetelmistä — erittäin hieno juttu. Vuonna 21 on julkaistu [Puhemies koputtaa] tämä päihde- ja riippuvuusstrategia, josta täällä on jo puhuttu, ja nyt tehdään toimintasuunnitelma lasten ja nuorten päihitteettömyyden tukemiseen.

Sanon vielä lopuksi, puhemies, että meillä on aivan uutena lisätalousarviossa 23 miljoonaa euroa nimenomaan päihdepalveluiden saatavuuden parantamiseen. Se on minusta todella hieno avaus pitkiin, pitkiin aikoihin. Myös on tarkoitus uudistaa mielenterveys- ja päihdepalveluja koskeva lainsäädäntö vielä tällä hallituskaudella. Kyllä tässä toimia on tulossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, olkaa hyvä.

15.22 **Jari Koskela ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Tärkeä asia tänään käsittelyssä.

Olen tutkinut miesten avioeroja, ja siitä materiaalista kävi hyvin selville, että kriisitilanteissa tutkittavani eivät halunneet tai löytäneet apua tässä elämän vaikeassa kriisissä. Erään tanskalaisen tutkimuksen mukaan väestön kaikkein syrjäytynein väestöryhmä... [Puhujan mikrofonit sulkeutuu] — No niin, kuuluuko nyt? — Erään tanskalaisen tutkimuksen mukaan väestön kaikkein syrjäytynein väestöryhmä oli yli nelikymppiset, eronneet miehet... [Puhujan mikrofonit sulkeutuu]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt ainakin punainen palaa.

Kuuluuko sinne? No niin. — Elikä, syrjäytyä-sana tulee meille suomeen ruotsin utslagen-sanasta, joka tarkoittaa ’alaslyötyä, ulosheitettyä’... [Puhujan mikrofonit sulkeutuu]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Painakaa puolitoista sekuntia sitä painiketta.

On painettu aika montakin sekuntia, arvoisa herra puhemies. [Naurua]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ehkä liikaa.

No niin, kuuluuko nyt? — Ajatus siitä, että miehen ei kuulu jäädä rypemään tunteisiin, voi tarkoittaa hankalien asioiden välttelyä. Se voi johtaa siihen, että mies ei hae apua — on ehkä liian häpeällistä näyttää tällä tavoin heikkoutta. Masennusoireet voivat jäädä täysin vaille hoitoa, mikä pahimmillaan voi johtaa lisääntyvään päihteiden käyttöön ja jopa itse-

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

murhaan. Avioerokriisin läpikäyneiden miesten itsemurhaluvut ovat kaksinkertaiset verrattuna normaalielämäntilanteessa eläviin. Yleisellä tasolla miesten tekemät itsemurhat ovat kolminkertaiset naisiin verrattuna. Miehet ovat ylliedustettuina itsemurhatilastoissa, ja avun kynnystä heidän kohdallaan pitäisi saada merkittävästi madallettua. Toivon, että tämäkin tullaan huomioimaan myöskin sitten terapiatakuussa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

15.24 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On erinomaista, että me kaikki olemme... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu] — Arvoisa herra puhemies! Erinomaista, että me kaikki olemme asioista suhteellisen samaa mieltä... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mikrofoni ei toimi näköjään.

Mitäs tässä nyt sitten tehdään? Aloitanko minä kolmannen kerran tämän? [Naurua]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kokeile vielä.

No niin. — Arvoisa herra puhemies! Olisin kertonut erään esimerkin, joka omalla tavallaan vahvistaa sitä, miten perustasoa vahvistamalla voidaan hyvinkin vaikeissa olosuhteissa toimia: Suomessa eräässä sairaanhoitopiirissä tehtiin kokeilu, jossa 40 potilasta, jotka aikaisemmin olisivat niillä oireilla ainoana mahdollisuutena voineet hakeutua psykiatrisen sairaalan akuuttiosastolle välittömästi, voitiin hyvin intensiivisellä, kotiin viedyllä, moniammatillisella tiimillä hoitaa niin, että useana päivänä tämä tiimi työskenteli siellä potilaan kotona, ja hän vietti yön turvallisissa olosuhteissa, esimerkiksi valvotusti terveyskeskuksen vuodeosastolla. Lopputulema oli, että 40:stä näin hoidetusta tapauksesta vain kolme tarvitsi sairaalahoitoa, [Puhemies koputtaa] kun aikaisemmassa mallissa se olisi ollut 40. Eli avohoidolla on mittamattoman suuret mahdollisuudet vaikuttaa tähän järjestelmään parantavasti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Tässä on nyt jotain häiriöitä näissä mikrofoneissa, ja pahoittelen sitä, mutta jatketaan keskustelua. — Edustaja Kiuru, olkaa hyvä.

15.26 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos aloitteen tekijöille — tärkeitä aiheita. Terapiatakuusta tuli kansalaisaloite lokakuussa 2019, ja ymmärtääkseni kaikki puolueet suhtautuvat siihen myönteisesti. Asia on valiokunnassa, ja kysyn, onko ministerillä tietoa, miten asian käsittely valiokunnassa etenee, ja oletteko omalla arvovallallanne tukemassa aloitteen käsittelyä.

Toinen asia liittyy nuoriin. Tässä koronan aikana moni nuori on kokenut ahdistusta niin kuin tietysti varttuneemmatkin, ja yksi syy on se, että harrastustoiminta on keskeytynyt ymmärrettävistä syistä ja näitä harrastuksista tipahtamisia on tullut valitettavan paljon. Onko hallituksella ja teillä näkemystä siitä, miten saamme harrastustoiminnasta pois tipahaneet nuoret takaisin esimerkiksi liikunnan ja kulttuurin pariin? — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.27 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan erinomainen keskustelualoite. Meillä tämän päivän Suomessa, aivan kuten edustaja Kontula omassa puheenvuorossaan totesi, moni vanhempi on huolissaan siitä, missä ne lapset menevät, tai oliko se toisinpäin, että lapset ovat huolissaan, missä vanhemmat ovat. No, olipa kummin päin tahansa, niin tärkeää olisi, että se ihminen pienestä alkaen tuntisi ja tietäisi sen, että kotiin voi aina mennä, kotona aina ollaan, isä tai äiti, parhaimmillaan jopa molemmat, ja niin, että lapsi tuntee olonsa koko ajan turvallisiksi, ettei tarvitse niille sivupoluille lähteä. Useimmitenhan käy niin, että kun sivupoluille sitten lähdetään, niin sieltä tulevat vastaan huumeet.

Hieman ihmettelen sitä, kun tässä salissa on käyty keskustelua siitä, että vapautetaan kannabis, ja kaikki me tiedämme, että jos kannabis vapautetaan, se aiheuttaa pahimmillaan muun muassa psykooseja. Lehdissä oli juttuja, että ensimmäisestä käyttökerrasta heidän lapsensa on joutunut psykoosiin ja joutunut vakavaan tilanteeseen. Onneksi hän selvisi siitä tilanteesta. Mutta täällä me käymme keskustelua siitä, että pitää kannabis vapauttaa, ja sitten [Puhemies koputtaa] toisaalta vaadimme sitä, että tämmöisiä asioita pitää edistää. Kannattaisi joku linjanveto tehdä joskus. [Perussuomalaisten ryhmästä: Erinomainen puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Forsgren, olkaa hyvä.

15.28 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myös kiittää keskustelualoitteen tekijöitä. Tilanne on todella hälyttävä. Olen itsekkin nähnyt, kuinka moni uupuu jo pelkästään opiskelujen aikana. Mielenterveysongelmat ovat arkipäivää, ja se näkyy myös tilastoissa. Pahinta on totta kai inhimillinen kärsimys, joka heijastuu myös lähipiiriin.

Meidän tulee varmistaa, että mielenterveysongelmat huomioidaan riittävällä vakavuudella. Ennen kaikkea meidän tulee varmistaa oikea-aikainen apu. Emme voi jatkaa näin, että ihmiset päätyvät yhä nuorempina työkyvyttömyyseläkkeelle vain sen vuoksi, että emme ole kyenneet vastaamaan hoitotarpeisiin silloin, kun hoidosta olisi ollut eniten hyötyä sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta.

On tärkeää, että hallitus on vahvistanut mielenterveysosaamista kunnissa osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Hankkeessa muun muassa lisätään matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja ja digitaalisia tukimuotoja sekä vahvistetaan vertaistukea ja kokemus-asantuntijuutta osana mielenterveyden edistämistä. Tarvitaan myös varhaisen puuttumisen ja välittämisen malleja työelämään sekä laajemmin mielenterveyden häiriöiden tehokasta ja vaikuttavaa hoitamista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

15.29 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielenterveysongelmat ovat yleisin syy työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisessä. Tässä meillä on menossa erittäin huolestuttava kehitys. Vuonna 2016 mielenterveyssyistä myönnettyjen

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

eläkkeiden määrä lähti selvään nousuun, ja jo vuonna 2020 mielenterveyden sairaudet nousivat ensimmäistä kertaa työkyvyttömyyseläkkeiden yleisimmäksi syyksi ohi tuki- ja liikuntaelinsairauksien.

Hyviä esimerkkejä varhaisesta puuttumisesta ja ennenaikaisen eläköitymisen estämisestä kuitenkin löytyy esimerkiksi S-ryhmästä ja Hailuodon kunnasta. Nämä molemmat edellä mainitut työnantajat ovat satsanneet nimenomaan esimiestyöhön ja varhaiseen puuttumiseen, ja onpa työntekijöillä ollut mahdollisuus saada myöskin lyhytterapiaa, mutta olennaista lienee se, että työntekijät on pidetty osana työyhteisöä ja työtä on räätälöity ihmisten jaksamisen mukaan. Näissä tapauksissa on hyödynnetty osasairauspäivärahaa tai osatyökyvyttömyyseläkettä. Mutta hyvä asia on se, [Puhemies koputtaa] että ihminen pysyy kiinni työelämässä eikä häntä syrjäytetä työelämän ulkopuolelle, ja näistä esimerkeistä meidän pitää ottaa mallia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ranne, olkaa hyvä.

15.30 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mehän kaikki tiedämme, että nämä mielenterveyshäiriöt ovat massiivinen ongelma yhteiskunnassa. Täällä kun kuuntelee tätä keskustelua, niin yhdessä täällä surraan kuorossa, ollaan huolestuneita ja voivotellaan. Me halutaan kaikki hyvää: me halutaan lisää tukea, oikea-aikaista, vaikuttavaa tukea, apua ja hoitoa, mutta nykymenolla se ei tietenkään ole mahdollista, eli tästä nykymenosta, julkisen sektorin nykymenosta, apuja ei löydä. Niin kauan kuin me emme pistä asioita tärkeysjärjestykseen, meidän resurssimme eivät riitä siihen, että pystymme huolehtimaan asianmukaisesti suomalaisten hyvinvoinnista ja tarjoamaan heille tarvittavia mielenterveyspalveluja.

HUSissa on tällainen hanke kuin ”Terapiat etulinjaan”, ja sieltä saimme eilen valtiovarain jaostolle tietoa esimerkiksi siitä, että vain 10 tai 20 prosenttia saa [Puhemies koputtaa] vaikuttavaa hoitoa oikea-aikaisesti. Meillä on valtava ongelma. [Puhemies: Aika!] Eikö olisi nyt, ministeri, syytä pistää suomalaisten hyvinvointipalvelut etusijalle?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen, olkaa hyvä.

15.32 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme vakavien asioiden äärellä, niin kuin ministeri Kiuru tuossa totesi. Huumeidenkäyttö lisääntyy, ja valitettavasti myös huumekuolemien määrä on viime vuosina lisääntynyt. Samaan aikaan hoitoon pääseminen on vaikeutunut viimeisten kymmenen vuoden aikana ja hoidon saatavuus on heikentynyt. Ihmiset elävät hyvin eriarvoisessa asemassa ihan riippuen siitä, mikä sattuu olemaan heidän kotikuntansa. Toisaalla palvelut ja palveluketjut pelaavat, ja toisaalla hoitoon ei pääse. Tähän yhtälöön on löydettävä ratkaisuja. Nyt hoito viivästyy ja ongelmat kasaantuvat.

Vaatimukset hoitoon hakeutuville ovat toisinaan kohtuuttomia. Päihdekuntoutukselta saatetaan edellyttää, että hoitoon hakeutuva on päihteettä päästäkseen päihdekuntoutukseen — tämä logiikka ei toimi.

Monissa asioissa on parannettavaa, monet asiat meillä yhteiskunnassa toimivat. Mutta ennen kaikkea me tarvitaan asennemuutosta: yhdenkään ihmisen hoitoon hakeutuminen [Puhemies koputtaa] ei saa olla häpeästä kiinni.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

15.33 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mielenterveys... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Sarkomaa, pyydän teitä tulemaan tänne eteen puhumaan. Se mikrofoni ei näytä ollenkaan toimivan. — Toimiiko se viereinen mikrofoni?

Voinco puhua Ilkka Kanervan paikalta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ole hyvä. [Naurua]

Kunnioitettu puhemies! Mielenterveysongelmat ovat keskeisin syrjäytymiseen johtava syy Suomessa. Kun mieli särkyä, moni joutuu jonoön. Ehkä vain puolet suomalaisista saa avun. Tämä keskustelualoite on erittäin tärkeä, mutta olisin pitänyt hyvänä, että samassa yhteydessä olisimme voineet vihdoin käsitellä kansalaisaloitteen terapiatakuusta. On kulu-
nut 716 päivää, kun tuo kansalaisaloite saapui eduskuntaan, ja on ikävää, että hallituspuo-
luet ovat äänestäen estäneet tuon aloitteen käsittelyn. Siinähan olisi meille ratkaisu.

Terapiatakuu on muutakin, ministeri Kiuru, kuin ripeämpi hoitoon pääsy. Siinähan luo-
tasiin perustasolle tehokas mielenterveyden hoito — sehän puuttuu nykyisin useasta ter-
veyskeskuksesta. Kysynkin hallituspuolueilta: miksi Terapiatakuu-aloitetta ei ole voitu kä-
sitellä? Mielestäni se on kupru demokratiassa, ja kysyn ministeri Kiurulta: Toteuttaako
tämä hallitus terapiatakuun? [Puhemies koputtaa] Tuleeko osana hoitotakuuta myöskin
lainsäädäntö, [Puhemies: Kiitoksia!] joka tuo ne mielenterveyspalvelut jokaiselle terveys-
asemalle [Puhemies: Aika!] yhdenvertaisesti?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Salonen, olkaa hyvä.

15.35 **Kristiina Salonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielenterveyden
sairaudet ovat Suomessa yleisin yksittäinen syy sairauspoissaoloille ja työkyvyttömyys-
eläkkeelle. Siitä huolimatta kaikkein heikoimmin lakisääteisiä palveluja saavat Suomessa
juuri mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsivät.

Päihdepolitiikka ja mielenterveyspolitiikka liittyvät läheisesti toisiinsa. Kaksoisdiag-
noosit ovat yleisiä. Alkoholi-ongelmista kärsivistä noin 40 prosentilla on jossakin vaihees-
sa elämäänsä päihdeistä riippumaton mielenterveyden häiriö. Huumeongelmaisilla luku on
yli 50 prosenttia. Yleisyyttä voidaan tarkastella myös toisin päin: noin 30 prosentilla mie-
lenterveyden häiriöistä kärsivillä on jossain vaiheessa myös päihdehäiriö. Vaatii edelleen
yksilöiltä valitettavan paljon rohkeutta ja voimavaroja hakeutua hoitoon. Siksi on tärkeää,
että niistä kärsivä saa heti apua molempiin ongelmiin, jos kokee sitä tarvitsevansa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kosonen Hanna, olkaa hyvä.

15.36 **Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Psykiatri Juhani
Mattila sanoi Helsingin Sanomissa, että ennen moni oli masentunut ja ahdistunut, mutta
nykyään yleisin oireyhtymä on uupumus. Uupuessa mikään ei tunnu miltään, kaikki tun-

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

tuu merkityksettömältä. Uupunut on ikään kuin syvällisesti katsottuna kadottanut koko sielullisuutensa. Mattila nostaa esiin, että yksistään normaalit hoitokeinot eli sairausloma tai lääkkeet eivät välttämättä lainkaan ratkaise haastetta, vaan siirtävät toipumista tuonnemmaksi.

On oleellista, että mielenterveysstrategia laitetaan toimeen, ihmistä käsitellään kokonaisuutena ja että erityisesti ennalta ehkäisevään matalan kynnyksen toimintaan satsataan. Siinä meillä Suomessa on todella oppimista.

Haluan nostaa erityisesti taiteen, musiikin, liikunnan ja läheisten tuen vaikutuksen. Ei maksa mitään esittää tutulle kysymys: mitä sinulle kuuluu? On viisasta ottaa mielen haasteista mahdollisimman ajoissa kiinni. Niin työpaikoilla, koulussa kuin muualla helposti saatavilla tulisi olla matalan kynnyksen keskusteluapua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

15.37 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus, missä viipyy terapiatakuu? Kokoomus on esittänyt ratkaisua näihin ongelmiin, joista tänään keskustelemme ja joista eduskunnassa tuntuu olevan ja vallitsevan laaja yhteinen ymmärrys. Meillä täytyy olla paremmat ja nopeammin, oikea-aikaisesti saatavilla olevat mielenterveyspalvelut tässä maassa.

Eduskuntaan annettiin kansalaisaloite terapiatakuusta jo lähes kaksi vuotta sitten, ja sitä on kaksi vuotta jarrutettu ja se on levännyt täällä odottamassa ikään kuin jotakin aikaa ja sellaista lupaa — ehkä teiltä, ministeri Kiuru — että tätä asiaa voitaisiin eduskunnassa viedä eteenpäin. Miksi hallituspuolueet jarruttavat Terapiatakuu-kansalaisaloitetta eduskunnassa, ja milloin pääsemme käsittelemään tämän aloitteen, johon kokoomus on esittänyt jo vaihtoehtobudjetissaankin omalta osaltaan 35 miljoonan euron rahoituksen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä. — 2 minuuttia.

15.38 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen: Arvoisa puhemies, kiitoksia! Ja kiitoksia tästä erittäin arvokkaasta keskustelusta.

Monen suomalaisen työkyky on uhattuna tai työura keskeytyy mielenterveyden ongelmien seurauksena. Myös päihdeongelmat vievät monen työkyvyn. Mielenterveyden häiriöiden perusteella korvataan nykyään jo eniten sairauspäivärahaa, kuten täällä on kerrottukin. Kustannukset menetettynä työpanoksena laskettuna ovat vuosittain noin 2,5 miljardia euroa.

Hallitus on ryhtynyt toimeen ja käynnistänyt työelämän mielenterveysohjelman. Ohjelmalla lisätään työpaikkojen ja työterveyshuoltojen valmiutta vahvistaa työntekijöiden mielenterveyttä. Toimenpideohjelmalla pyritään vaikuttamaan työkyvyttömyyseläkkeisiin ja sairauspoissaoloihin johtaviin tai niitä ennaltaehkäiseviin tekijöihin.

Yksi ydintavoite tällä ohjelmalla on muuttaa työelämän mielenterveystukea ja näkökulmaa enemmän ennaltaehkäisevään suuntaan. Ihmiset tarvitsevat tietenkin apua ongelmiinsa, mutta katsetta on käännettävä entistä enemmän ennaltaehkäisyyn, työolosuhteisiin ja johtamiseen. Keinoja tässä hankkeessa ovat työterveysyhteistyön kehittäminen, mielenterveyttä tukevien menetelmien levittäminen ja mielenterveysosaamisen vahvistaminen. Sen

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

lisäksi, kuten ministeri Kiuru mainitsi, työelämään kuntouttavien mielenterveyspalveluiden IPS — Sijoita ja valmenna -toimintamallin käyttöä laajennetaan Suomessa.

Arvoisa puhemies! Tämä koronakriisi on kuin jäävuori: me näemme sen vaikutuksista ehkä vasta huipun. Pinnan alla lymyää todennäköisesti laajoja psykososiaalisia ongelmia ja myös kasvaneita päihdeongelmia. On tärkeää, että työpaikoilla myös kysytään työkavereilta, alaisilta, ”mitä kuuluu” ja uskalletaan ottaa puheeksi päihdeongelmiin ja mielenterveysongelmiin liittyviä kysymyksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

15.40 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos tämän aloitteen tekemisestä. Tämä on tärkeä keskustelu. Mielenterveys- ja päihdepalvelujen tarvehan on nyt lisääntynyt, hoitojonot ovat kasvaneet. Lasten ja nuorten erilaisia mielenterveysongelmia on noin 20 prosentilla. Lisäksi neuropsykiatriset ongelmat ovat lisääntyneet. Mielenterveysongelmat, erityisesti masennus, ovat suurin yksittäinen syyryhmä työkyvyttömyyseläkkeiden taustalla. Myös huumeidenkäyttö on lisääntynyt, ja yhä useammat nuoret tarttuvat huumaavaan aineeseen. Niin ikään huumekuolemat ovat lisääntyneet.

Usein mielenterveys- ja päihdeongelmat kietoutuvat yhteen, ja siitä syystä nämä ovat sekä kansanterveydellisiä että kansantaloudellisia ongelmia. Tarvitaankin matalan kynnyksen palveluja, joissa päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivät ihmiset saisivat nopeasti apua. Ja aina sitä ei saa sieltä julkiselta sektorilta. Siitä syystä peräänkuulutankin julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyötä ja toivonkin, että palvelusetelit ja maksusitoumukset tulisivat apuun. Sitähän se terapiatakuukin tarkoittaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, Noora, olkaa hyvä.

15.42 Noora Koponen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ajattelen, että meidän tulee luoda toivoa ja turvallisuudentunnetta jokaiselle ihmiselle, ja niiden asioiden äärellä olemme nyt, kun keskustelemme tästä mielenterveys- ja päihdestrategiasta. Mielenterveyden haasteet ja päihteiden käyttö ovat yhteiskunnan turvallisuuden kannalta keskeisessä roolissa. Kukaan ei käytä päihteitä pahuuttaan, mutta ne voivat vangita ihmisen, eikä kukaan sairastu mielenterveyden häiriöön tahallaan, mutta se voi syntyä jokaiselle meistä. Usein päihde- ja mielenterveysongelmat kulkevat käsi kädessä.

Huumeiden käytön dekriminalisointi ei ole päihteiden käyttöön kannustamista, vaan käytön lopettamiseen ja avun hakemiseen tukemista. Mielenterveyden haasteisiin on voitava saada apua nyt eikä vasta silloin, kun ei halua enää elää. On voitava auttaa äitiä, joka itkee, kun on liian väsynyt, tai lasta, joka kokee, että hän ei riitä, tai nuorta, joka haluaisi elää päihteetöntä elämää mutta ei ole uskaltanut luottaa aikuiseen pyytääkseen apua. Arvoisat ministerit, [Puhemies koputtaa] millä tavoin me voimme auttaa jokaista heistä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

15.43 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielenterveysongelmista on alettu puhua entistä avoimemmin, mikä on hyvä asia, sillä jokaiselle on tietysti

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

tärkeää, että keho toimii päästä jalkoihin. Kiitos edustaja Filatoville tärkeän asian esille nostamisesta, samoin edustaja Kontulalle.

Kun katsoo Suomen huoltosuhdetta ennustavia käppyröitä, niin vakavaksi vetää. Työikäisen väestön määrä jatkaa tasaista laskuaan, kun taas eläkeläisten määrä kasvaa kiihtyvällä vauhdilla. Yhtälö ei ole kestävä. On päivänselvää, että Suomen on tehtävä kaikkensa, jotta myös yhteiskuntaamme kannatteleva työikäisten joukko säilyisi mahdollisimman työkykyisenä. Fyysisten seikkojen lisäksi työkyvyttömyyttä aiheuttavat kasvavassa määrin mielenterveysongelmat. Pidän hyvänä vetona edistää aloitteessakin alleviivattua poik-kihallinnollista yhteistyötä.

Minua askarruttaa mielenterveysstrategian käytännön toteutus. Mitä hallitus on jo saanut aikaan [Puhemies koputtaa] tällä vaalikaudella? Missä viipyy terapiatakuu? Mitä konkreettisia toimia mielenterveyshaittojen torjumiseksi tullaan vielä tekemään?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Torniainen, olkaa hyvä.

15.44 **Ari Torniainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! [Puhujan mikrofonin sulkeutuu]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toimisikohan se vieressä oleva mikrofonin? — Se mikrofonin ei toimi, siirtykää viereiseen mikrofonin. — Ja vielä kerran täytyy todeta, että sekään ei toimi. [Naurua — Sari Sarkomaa: Kanervan mikrofonin toimii! — Naurua] — No niin, antaa mennä.

Arvoisa puhemies! Todellakin tärkeästä asiasta keskustellaan, kiitos aloitteen tekijöiden. Päihde- ja mielenterveysongelmat ovat todellakin hankalia ja isoja asioita, ja niitä esiintyy kaikissa ikäryhmissä. Me ollaan tässä tietysti nostettu esille nuoret ja lapset, mutta kaikissa ikäryhmissä esiintyy näitä asioita. On varmasti monia syitä, mitkä niihin johtavat, ja varmasti etenkin tämä korona-aika on edesauttanut tätä hankalaa asiaa.

Hoitoon pääsy on äärimmäisen tärkeä asia, mutta omasta mielestäni myöskin ennaltaehkäisyyn tulee panostaa nykyistä enemmän: koti, koulu, kaveripiiri, työyhteisö, ne ovat todella tärkeitä meille kaikille, ja jokaisen pitää tuntea kuuluvansa johonkin joukkoon, siihen hyvään joukkoon. Etenkin lasten ja nuorten on oltava etusijalla, ja heidät on otettava huomioon tässä ennaltaehkäisyssä. Siinä koulu ja kouluterveydenhuolto on äärimmäisen tärkeä asia. Mutta kuten täällä jo muutamat edustajat ovat nostaneet esille, [Puhemies koputtaa] niin itsekin haluaisin nostaa myöskin vapaaehtoisjärjestöjen työn siinä ennaltaehkäisyssä [Puhemies: Aika!] ja kysyisinkin oikeastaan arvoisilta ministereiltä tästä asiasta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

15.46 **Mauri Peltokangas ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kokeillaanpas, toimiiko minun mikrofonini. — Kiitän lämpimästi ensinnäkin keskustelualoitteen tekijöitä. Mielenterveyttä tulee todellakin edistää poliittisessa päätöksenteossa.

Lasten ja nuorten kohdalla, kun puhumme mielenterveydestä, esiin nousee mielestäni liian usein uusi sana ”ilmastoahdistus”. Mietin, olisiko meillä täällä mahdollista siirtyä

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

vastuullisempaan poliittiseen keskusteluun ilmastopolitiikan osalta. Katastrofeilla ja maapallon tuhoutumisella pelottelu ei ole tässä ajassa mielenterveyttä edistävää. Törmäsin tuossa eduskunnan edessä Maapallo tuhoutuu -banderollin alla nuoreen poikaan, joka itki. Kysyin, että miksi sinä itket. Hän sanoi, että koska maapallo tuhoutuu. Pyytäisin varsinkin vihreältä liikkeeltä, että mietitään, mitä nuorillemme kerromme. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

15.47 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täytyy aloittaa kiitoksella ministeri Kiurulle. Kerroitte tässä alkuun hyvin, miten monia eri toimenpideohjelmia on valmistelussa, joten tämä asia on tässä hallituksessa ja ministerin toimesta ainakin vakavasti otettu — äärimmäisen tärkeä asia, ja luulen, että meillä jokaisella on lähipiirissä ystävänä tai perheenjäsenenä henkilö, jolla on mielenterveysongelmia.

Tässä on tuotu ansioituneesti esille sitä, että päihdeongelmat ja mielenterveysongelmat usein kulkevat käsi kädessä, mutta täytyy muistaa se hätä ja ruuhka, joka esimerkiksi itsetuhoisten nuorten osalta tällä hetkellä kentällä on. Ammattilaiset kertovat, että kun päiivystykseen tulee itsetuhoinen nuori, he joutuvat tekemään karkeasti arvion siitä, millaiset kotiolot nuorella on, ja jos luotetaan siihen, että kotona on valvovat ja turvalliset vanhemmat, pahimmassa tapauksessa tuo itsetuhoinen nuori voidaan jopa muutaman tunnin päästä kotiuttaa. Se hätä ja uupumus, joka vanhemmilla on, [Puhemies koputtaa] on käsin kosketeltavaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tavio, olkaa hyvä.

15.49 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Perussuomalaisten mielestä tämä hoitoonpääsy on ihan ensiarvoisen tärkeää, ja siinä mielessä uusin saman kysymyksen, mitä kokoomus teki terapiatakuusta: missä vaiheessa se menee? Mutta toki kun ymmärrän, että se terapiatakuu edellyttää niin paljon, niin vaaditaanhan tarpeeksi myös siten hoitohenkilökuntaa tai terapeutteja ja näin edelleen, että se voidaan toteuttaa?

Yhtenä vähän uutena asiana tähän hyvin laajaan keskusteluun haluaisin tuoda sen, että maailma on niin kovin muuttunut, että usein miettii, muuttuuko se aina parempaan suuntaan. Kun liikkuu tuolla alueilla, missä asuu hirveästi lapsiperheitä, niin olen huomannut, että ei siellä hirveästi silti lapsia ulkona useinkaan enää liiku, ja sitten jos liikkuu, niin tuntuu, että aina vain nuoremmalla lapsellakin on leikkipaikalla kännykkä kädessä. [Puhemies koputtaa] Tässä tämä sosiaalisen mediankin huoli luo aika paljon paineita nuorille ja muuttaa heidän käsityksiään, [Puhemies: Kiitoksia!] joten ehkä tämänkin voisi jossain vielä huomioida.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ledamot Ollikainen.

15.50 Mikko Ollikainen r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitokset keskustelualoitteen tekijöille, ja myös kiitokset kaikista puheenvuoroista. — Korona on osaltaan vaikuttanut tosiaan kaikenikäisten henkiseen hyvinvointiin, mutta varsinkin lasten ja nuorten mielenterveys huolestuttaa, ja tyttöjen yksinäisyyden tunne ja ahdistuneisuuden tunne ovat kasvaneet räjähdysmäisesti. Just koskien tätä lasten ja nuorten hyvinvointia siihen pitää reagoida nyt — muuten tämä on kuin tikittävä pommi.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Det är otroligt viktigt att den här debatten om mental ohälsa nu förs. Vi vet att det årligen kostar ungefär 11 miljarder euro, och vi förlorar ungefär 17 miljoner arbetsdagar på grund av det här — en enorm mängd sjukledigheter. Coronan har gjort den här situationen värre, och vi vet att det finns familjer där barnen tvingats ta en starkare roll i fortsättningen på grund av att föräldrarna mår dåligt, och så här ska det ju inte få vara. Här ser jag det som jätteviktigt att skolor och välfärdsområdena sköter lågtröskelverksamheten bra i fortsättning [Puhemies koputtaa] då välfärdsområdena kommer. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

15.51 Pihla Keto-Huovinen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos keskustelualoitteen tekijöille tästä tärkeästä keskustelusta.

Päihteiden käyttö yhteiskunnassamme on jatkuvasti kasvava ongelma, ja siksi on mielestäni jopa hälyttävää, että siihen liittyvässä keskustelussa keskitytään tällä hetkellä lähinnä kannabiksen tai muiden huumausaineiden käytön dekriminisointiin tai laillistamiseen.

Suurimpaan osaan huumausaineiden aiheuttamista ongelmista ja samalla myös huumeiden käytön lieveilmiöistä on yksi selkeä ratkaisu. Se on riittävä ja oikea-aikainen, laadukas hoito, joka ottaa huomioon potilaan yksilöllisen tilanteen kokonaisvaltaisesti, erilaiset elämänhallintaan liittyvät ongelmat sekä riittävän tuen hoidosta vapautumisen jälkeen. Tällä hetkellä osa hoitoa tarvitsevista ei sitä saa — ei ainakaan ajoissa. Päihdeongelmista kärsivä saattaa joutua odottamaan hoitopaikkaa monia kuukausia, ja hoitopaikkaan pääsy riippuu [Puhemies koputtaa] kunnan tarjoamista palveluista. Täten ehdotankin, että Suomessa lanseerattaisiin terapiatakuun kaltainen päihdehoitotakuu, jolla taataan päihdeongelmaisille [Puhemies: Kiitoksia!] riittävät päihdehuollon palvelut kohtuullisessa ajassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

15.52 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kesällä ilmestyneestä kouluterveyskyselystä todellakin tuli esiin, että lasten ja nuorten... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Taas sen mikrofonin kanssa on ongelmia. Onko siinä vieressä toimiva? — No, se mikrofonin toimii. Siitä vain!

Okei, hyvä. — Arvoisa puhemies! Kesällä ilmestyneestä kouluterveyskyselystä todellakin tuli esiin, että lasten ja nuorten yksinäisyys, ahdistuneisuus, masentuneisuus ja ulkopuolisuuden kokemukset ovat menneet koronan myötä erityisen huonoon suuntaan. Nämä kaikki ennustavat vaikeampia mielenterveyden ongelmia ja myöhempää syrjäytymistä ja tarvetta kalliiden viimesijaisten palveluiden käytölle.

Kouluterveyskyselyn ohella kerätyn oppilashuollon ammattilaisten kyselyn mukaan kouluterveydenhoitajat, kuraattorit, psykologit ja lääkärit kokivat, ettei heillä ole riittävästi osaamista ja mahdollisuuksia tukea lapsia ja nuoria erityisesti yksinäisyyteen ja käytös- ja perheongelmiin liittyvissä asioissa. Myöskin kiusaamiseen ja mielenterveydelliseen tukemiseen liittyvissä asioissa oli parantamista.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Kysynkin ministeriltä: miten huolehdimme riittävästä oppilashuollon ammattilaisten osaamisesta ja riittävästä mahdollisuuksista akuuttiin lasten ja nuorten psykososiaaliseen tukeen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

15.54 Veijo Niemi ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Jostain syystä V-nappi ei toiminut, mutta arvostan tätä puheenvuoroa siinä mielessä. — Oma kantani tietysti poliisitaustaisena on täysin kielteinen huumeiden käyttöön. En ymmärrä tässä salissa niitä puheita, jotka ovat sitä mieltä, että huumeet pitäisi vapauttaa, sallia käyttö, sallia hallussapito.

Kerron muutaman esimerkin virkavuosiltani: Nuori ihminen tuhoaa itsensä menemällä raiteille seisomaan ja näyttää junalle, että pysähdy, tai kiipeää kerrostalon katolle ja huutaa kavereilleen alas seitsemännestä kerroksesta: katsokaa, kun osaan lentää. Mitä mieltä te, arvon ministerit, olette, kun osa hallituksesta on sitä mieltä, että huumeet pitäisi vapauttaa? Mikä on teidän henkilökohtainen kantanne? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

15.55 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Parhaimmillaan työ on terapiaa, ja pahimmillaan työ on uuvuttavaa. On tehtävä, vaikka ei jaksaa, on pysyttävä määrääjoissa, vaikka laatu on huonoa, on oltava sosiaalinen, vaikka se sattuu. Mielenterveysongelmat voivat siis olla jatkuvasti läsnä, mutta ulospäin ne saattavat näkyä vasta kun fysiikka pettää. Huonomuistinen, aloitekyvytön ja väsynyt ihminen voi yhä olla työelämän näkökulmasta tarpeellinen. Moni on löytänyt avun terapiasta. Helpottaa, kun voi antaa ajatuksensa hetkeksi jonkun toisen vastuulle.

Puhemies! Mielenterveysalan ammattilaisten määrään voimme vaikuttaa, [Puhemies koputtaa] ja kyllä, yleinen ilmapiiri voisi olla ystävällisempi, sallivampi ja terveempi. [Puhemies: Aika!] Kysyisin: miten mielenterveysalan ammattilaisten määrää voitaisiin lisätä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

15.56 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on Suomessa vähintään 22 000 niin sanottua nuorta hoivaajaa, siis alaikäistä lasta tai nuorta, jotka kantavat sellaista vastuuta omista vanhemmistaan tai perheenjäsenistään, joka ei heille kuuluisi. Suurin osa heistä auttaa tai hoitaa mielenterveys- tai päihdeongelmista kärsiviä perheenjäseniä, mutta myös vanhemman neurologinen tai somaattinen sairaus voi johtaa nuoreksi hoivaajaksi ajautumiseen.

Tällä hetkellä näitä lapsia ja nuoria ei edes tunnisteta eivätkä he saa tarvitsemaansa tukea ja apua. Tutkimusten mukaan näillä lapsilla on enemmän väsymystä, yksinäisyyttä, ahdistusta. He pinnaavat myös enemmän koulusta, ja heidän koulumenestyksensä on heikompaa. Riski syrjäytymiseen ja muihin ongelmiin siis kasvaa.

Kysynkin ministeriltä: mitä voisimme tehdä nuorten hoivaajien tunnistamiseksi, tukemiseksi ja auttamiseksi? Nämä lapset ja nuoret tarvitsevat aivan oman auttamisjärjestelmän, eikä meillä [Puhemies koputtaa] sellaista tällä hetkellä valtakunnassa ole.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Jari, olkaa hyvä.

15.57 Jari Kinnunen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Keskustelu on ollut hyvää, ja uskon, että kaikilla on aito tarkoitus pyrkiä hyvään. Keskustelu ei kuitenkaan saa kummuta siitä, että marginaalissa oleva vähemmistö on keskustelussa kuskin paikalla.

Uutta näkökulmaa kaivataan, kuten arvostettu THL:n edustaja tällä viikolla aamu-tv:ssä kertoi. Hän peräänkuulutti addiktin kohtaamista ihmisenä. Minäpä kysyn: mitäs jos todellakin muutettaisiin näkökulmaa? Järjestetään päihdehoitoa tarjoavien tahojen valvonta yhtä lailla kuin valvotaan muitakin hoito- ja hoivalaitoksia. Muutetaan hoitotakuu päihdehoitotakuuksi ja tarjotaan hoitoa oikea-aikaisesti, riittävästi ja riittävän pitkään. Vahvistetaan luottamusta päihdehoitopalvelujen tuottajiin esimerkiksi siten, että kielletään virkamiesten ja viranhaltijoiden sidokset hoitoa tarjoaviin yrityksiin, yhdistyksiin ja säätiöihin. Voisi harkita myös sitä, että poliisin hoitoonohjauksen vastaanottaminen olisi pakollista — edes sen ensimmäisen kerran.

Tässä salissa on, mutta kovin vähän, sellaisia, jotka ovat joutuneet turvaamaan lapsen kasvua ja kehitystä [Puhemies koputtaa] kiireellisen huostaanoton keinoin. Kysynkin nyt ministeriltä: miten voisimme oikeasti saada käytännössä päihdehoidon niille oikeille rai-teille [Puhemies: Aika!] ja hoitopolut kuntoon?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

15.58 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin näitä ongelmia — mielenterveysongelmia ja yleensä alkoholiin tai päihteisiin liittyviä — on usein kahdenlaisia. On esimerkiksi alkoholiongelmaisia, niitä, jotka eivät välttämättä kärsi näistä niin sanotusti psykiatrisista ongelmista, ja sitten on tietysti sitä porukkaa, mikä kärsii näistä ja niin sanotusti ottaa lääkkeeksi näitä päihdetuotteita.

Aika useinhan se johtuu jostain, minkä takia on paha olo, minkä takia tulee riittämättömyyden tunne tai vastaava, ja nyky-yhteiskunta ei nyt millään tavalla ainakaan paranna sitä tilannetta. Koko ajan puhutaan ilmastoahdistuksesta. Puhutaan, että ei ilman koulutuksia pärjää. Vaatimukset kasvavat ja kasvavat. Me ei oikeasti anneta [Puhemies koputtaa] tässä yhteiskunnassa riittävästi sellaista, niin sanotusti, valoa tunnelin sinne toiseen päähän. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

16.00 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei pidä aliarvioida nuorten huolta ilmastokriisistä. Nuoret kyllä hankkivat tutkittua tietoa, emmekä me saa kyseenalaistaa heidän huoltaan. He haastavat niin vihreää liikettä kuin meitä muitakin toimimaan enemmän.

Suomi sijoittuu Euroopan väkilukuun suhteutettuna kärkipäähän huumausainekuolemissa. On selvää, että meidän täytyy muuttaa meidän toimintamalljamme myöskin päihdepolitiikan osalta siten, että ihmiset saavat apua silloin, kun sitä tarvitsevat, eikä jokin on-

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

gelma estä heitä saamasta apua toiseen haasteeseen. On kyse kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista tai pahoinvoinnista.

Tänään illalla pian käsittelemme Helsingin valtuustostrategiaa, ja siihen on kirjattu, mikäli valtuusto strategian hyväksyy, että Helsinki ottaa terapiatakuun käyttöön vuonna 2022. [Puhemies koputtaa] Muun muassa varhaisen vaiheen mielenterveyspalveluja lisätään. [Puhemies huomauttaa ajasta] Kysyisinkin: miten varmistamme, että tällaiset toiminnot tulevat käyttöön koko Suomessa ja että niihin varataan riittävä rahoitus?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

16.01 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Kiurulle, että hän nosti esille huumeiden käyttäjien aseman. Se on tässä keskustelussa noussut surullisen vähän esille. Ihmisarvoinen elämä ja kärsimyksestä vapaa elämä kuuluu kaikille, myös huumeiden käyttäjille. Huumausainepolitiikka laahaa pahasti perässä, se ei toimi. Huumekuolemat ovat nousussa. Huumeiden käyttäjillä on yhdeksänkertainen ennenaikaisen kuoleman riski. Aiommeko todella seistä neuvottomina näiden faktojen edessä?

Niin kuin täällä on hienosti tullut esille, mielenterveys ja päihteet usein kietoutuvat yhteen, mutta tosiasia on se, että jos on päihdetaustaa, on erittäin vaikea saada apua mielenterveysongelmiin. Asenteet huumeiden käyttäjiä kohtaan ovat hyvin kielteiset, se näkyy myös tässä salissa.

Olisin kysynyt ministeri Kiurulta: Helsingin kaupunki haluaisi pilotoida käyttöhuoneita ja tätä varten on lähestytty sosiaali- ja terveysministeriötä. Mitä tälle [Puhemies koputtaa] hankkeelle tällä hetkellä kuuluu? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

16.02 Marko Kilpi kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies!... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ei ole päällä mikrofoni. — Kokeilkaa naapurista.

Jokohan se nyt lähti? — Nyt, hyvä!

Arvoisa puhemies! Eli mietin tätä asiaa, lähdenkö pureutumaan tähän negatiivisen kautta, ongelmien kautta, niin kuin hyvin usein on tapana, vai positiivisen kautta, ratkaisukeskeisesti, ja valitsin tämän toisen vaihtoehdon.

Tässä mielessä halusin nostaa esille mielenterveystaidot. Se tarkoittaa käytännössä sitä, mitä on mielenterveyden ylläpitäminen, sen kehittäminen ja resilienssi, niin että kestäään sitten niitä tilanteita, kun rupeaa nokkaan tuulemaan.

Meillä on kyllä olemassa hyviä esimerkkejä siitä, millä tavalla me voidaan tätä asiaa tehdä. Esimerkiksi Skotlannissahan on olemassa mielenterveysministerikin, ja siellä mielenterveysasiat ja mielenterveystaidot ja palvelut on jalkautettu ihmisten keskelle, missä ihmiset ovat, esimerkiksi jalkapallo-otteluihin tai vastaaviin yleisötilaisuuksiin. Niitä palveluja on tarjolla silloin, kun ihmiset niitä helpoiten pystyy ottamaan vastaan, eli ilta-aikaan esimerkiksi.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Minä peräänkuulutan aikamoista ajattelumuutosta, asennemuutosta tässä asiassa. [Puhemies koputtaa] Meillä on esimerkiksi fyysisessä... [Puhemies huomauttaa ajasta] — No, otetaan uusi puheenvuoro sitten, jos tulee vielä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.04 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myös kiittää näiden keskustelualoitteiden tekijöitä paitsi hyvästä aiheesta myös erittäin ajankohtaisesta aiheesta. Nimittäin meidän ollaan tilanteessa, Suomi on tilanteessa, jossa meillä on syntynyt monenlaista velkaa tämän pandemian aikana. Onneksemme valtionvelan suhteen olemme kuuluneet niihin euromaihin, joissa valtion velka on kasvanut pienimmästä päästä, mutta sitä, mikä velka meille on syntynyt hoiva- ja hyvinvointipuolella, me emme todella tiedä. Se on vasta jäävuoren huippu, jonka me näemme, ja sen vuoksi nyt, jos ajatella julkisen talouden kestävyyttä, niin tämä jälkimmäinen, hyvinvointivelka, erääntyy maksettavaksi muita aiemmin ja korko on kovempi. Sen vuoksi meillä on vain muutama vuosi aikaa vastata näihin nyt kertyneisiin. Kysyn: miten hallitus varmistaa, että nyt näistä resursseista, [Puhemies koputtaa] joita hallitus ohjaa hoivavelan purkamiseen, menee riittävästi perustasolle?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen Mikko, olkaa hyvä.

16.05 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kohtasin edellisessä työssäni yksinäisyydestä kärsiviä nuoria, mutta myös niitä nuoria, jotka kokivat, etteivät riitä. Ahdistuneisuus lisääntyy. On löydettävä juurisyyt, jotta voimme hoitaa niitä ja tehdä ennaltaehkäisevää työtä. Hyvinvoinnin perusta löytyy kotoa, rakennetaan kotona.

Arvoisa puhemies! Kysyn ministereiltä: Miten voisimme tehdä sellaisia ratkaisuja, että perheissä jaksetaan paremmin? Miten voimme tukea vanhemmuutta, erityisesti myös murrosikäisten vanhempia, jotta ongelmia ei syntyisi tai kotona osattaisiin auttaa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

16.06 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielenterveys-työn tärkeyttä ei voi liikaa korostaa. Terveys, sekä fyysinen että psyykinen terveys, on kaiken perusta. Mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet, ja monet kokevat, että apua ei saa. Tämä tietysti aiheuttaa kärsimystä ja vaikeuksia mielenterveysongelmista kärsiville ja heidän lähipiirilleen, mutta lisäksi on hyvä tiedostaa, että ongelma on myös talouden näkökulmasta merkittävä koko yhteiskunnalle. Sairauspoissaolot ja työkyvyttömyys tulevat paljon kalliimmaksi kuin tehokas ja riittävä hoito. Hallitusohjelman mukainen perusterveydenhuollon hoitotakuu koskee sekä fyysisiä että psyykkisiä terveysongelmia. Tavoitteena on kohentaa tuntuvasti mielenterveyspalvelujen saatavuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Taimela, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

16.07 **Katja Taimela sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Mikrofoni meni kiinni — Siirtyy edustaja Väätäisen mikrofonille.] — No, minä olen nyt edustaja Väätäinen.

Arvoisa herra puhemies! Haluan myös omalta kohdaltani kiittää edustajakollegoita Filatov ja Kontula siitä, että tämä keskustelu tänään täällä salissa käydään. Mielenterveysstrategia on aihe, josta me emme pysty tässä salissa puhumaan liikaa. Mielenterveyden vahvistaminen on kaikkien meidän tehtävä. Se on koko yhteiskunnan tehtävä, kaikkien politiikkasektoreiden. Yhteiskunnan eri osa-alueiden on otettava asia omakseen käytännön tekoina, ei vain kauniina juhlapuheina. Niin kuin olemme jo tässä keskustelussa kuulleet, liian moni joutuu siirtymään työkyvyttömyyseläkkeelle mielenterveysongelmien vuoksi. Ongelmien vuosikustannukset ovat useita miljardeja euroja, ja mikä hälyttävintä, vain noin puolet avun tarvitsijoista ennen koronavirusta sai tarvitsemaansa tukea ja hoitoa.

Täällä on puhuttu myös terapiatakuusta. Minä itse koen, että ennemmin kuin puhuisimme ja vaatisimme erillistä terapiatakuuta, meidän on varmistettava tulevan sote-uudistuksen ja hoitotakuun myötä se, että jokaisella on yhtäläinen oikeus mielenterveyden palveluihin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä kaksi vastauspuheenvuoroa. Sen jälkeen ensimmäisille allekirjoittajille 2 minuutin puheenvuorot ja sen jälkeen ministereille 3 minuutin puheenvuorot. — Elikkä ensimmäisenä edustaja Petelius, olkaa hyvä.

16.08 **Pirkka-Pekka Petelius vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Haluan myöskin liittyä tähän keskustelualoitteiden tekijöiden kiittämiseen.

On tullut tässä jo esille, että korona-aika on ollut lapsille, nuorille ja opiskelijoille erityisen raskas. Esimerkiksi yksinäisyys, kiusaaminen, syrjintä sekä opiskeluun liittyvä stressi ovat korona-aikana lisääntyneet. Koulunkäynti tai opiskelu ei saa kuormittaa kenenkään mielenterveyttä. Meidän on pidettävä huolta, että opiskeluympäristö on lapsille ja nuorille turvallinen ja että opintoihin on tarjolla riittävästi tukea, esimerkiksi riittävästi ammattitaitoista opetushenkilöstöä sekä koulukuraattoreita ja psykologeja. Vain hyvinvoiva lapsi on motivoitunut ja voi oppia.

Lisäksi on kiinnitettävä erityistä huomiota niihin nuoriin, jotka eivät opiskele tai ole työelämässä, koska heillä ei ole sitä koulu- tai työyhteisöä tukena. Siksi on erittäin hyvä, että THL on käynnistänyt selvityksen koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelujen [Puhemies: Aika!] toteutumisesta Suomessa.

Lapsilla ja nuorilla on vielä [Puhemies: Aika!] koko tulevaisuus edessään. Panostukset tai laiminlyönnit heidän mielenterveyteensä näkyvät yhteiskunnassa vuosikymmeniä eteenpäin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Väätäinen, olkaa hyvä.

16.09 **Tuula Väätäinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielenterveysongelmien lähtökohdat ovat usein varhaisessa lapsuudessa ja nuoruudessa, ja monesti ongelmat, joita ei ole onnistuttu selvittämään, vahvistuvat myöhemmin elämän eri vaiheissa. Työelämä asettaa luontaisesti valtavat haasteet, ja niiden voittamiseksi vaaditaan usein

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

henkilökohtaista vahvuutta ja kykyä ratkaista ongelmiaan. Työterveyshuollon, työnohjauksen ja koko työyhteisön merkitys on suuri, kun hankalia tilanteita selvitetään.

Tänä päivänä hoitoonpääsy viivästyy, ja näin hoitopolku tulee pitkäksi ja toipuminen vie aikaa ja koettelee työkykyä. Meillä on vielä paljon tehtävää varhaisen puuttumisen, hoitoon ohjaamisen ja varsinaisen hoidon varmistamiseksi.

Kiitos, edustaja Virta, puheenvuorostanne. Olen kanssanne samaa mieltä.

Ja vahvistan edustaja Lindénin kertomuksen avohoidon mahdollisuuksista. Olen itse tehnyt työtä avohoidon psykoosityöryhmässä yhdeksän vuotta avohoidossa, ja kokemukseni on juuri se, mistä Lindén puhui. Onnistuneella avohoidolla voidaan välttää sairaala-hoitoja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Kontula, 2 minuuttia, olkaa hyvä.

16.11 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Käsi ylös kaikki sellaiset tässä salissa, joidenka henkilöhistoriaan ei liity traumaattista tai kivuliasta kokemusta, johon päihteet ovat liittyneet. [Käsiä ei nouse] — Aivan, ja tämä seurakunta on erityisen suojattua ja turvattua elämää eläneitä ihmisiä verrattuna siihen, mitä suomalaiset ovat keskimäärin. Me kaikki tiedetään, että päihteet ovat iso, läpileikkaava asia meidän yhteiskunnassa. Kuvitelkaapa nyt hetki, millainen tämä yhteiskunta olisi, jos näitä kivuliaita, traumaattisia kokemuksia ei olisi. Millaisessa yhteiskunnassa me silloin elettäisiin? Olisiko meillä tämän tason mielenterveysongelmia? Olisiko meillä niitä monia muita, talousongelmia, lastensuojelun ongelmia, joiden kanssa me nyt painitaan?

Miten on mahdollista, kun me kaikki täällä tiedetään, minkä kokoisesta ongelmasta on kysymys, että me ei saada järjestettyä päihdesairaiden palveluja edes lain edellyttämälle minimitasolle? Jos me pystyttäisiin takaamaan ihmisille ne palvelut, joita nykyinen laki edellyttää, niin se olisi jo valtava harppaus suhteessa siihen, mikä tilanne tällä hetkellä on. Jos me pystyttäisiin takaamaan suomalaisille, että myös päihdesairaiden perusoikeudet toteutuvat niin kuin me ollaan laissa luvattu, että ne toteutuvat, se olisi valtava harppaus suhteessa siihen, mikä tilanne tällä hetkellä on. — Ei muuta lisättävää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Filatov, olkaa hyvä.

16.12 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin oikeastaan haastaa meidän työelämää tekemään parhaansa sen eteen, että me pystymme ehkäisemään mielenterveyshäiriöitä. Jos ajattelemme, että meillä on käytössä 11 miljardia tähän asiaan, niin oleellista on se, että me käytämme sen riittävän varhain, ja tämä sama varhain käyttämisen periaate liittyy myös työelämään. Jos me ajattelemme, että tällä hetkellä mielenterveyden häiriöiden työmarkkinakustannukset ovat lähes 5 miljardia euroa vuodessa, niin käyttämällä tuon rahan aiemmin eikä vasta myöhemmin me saisimme parempia tuloksia.

Jos ajattelemme vaikkapa fysikaalista hoitoa, niin monella työpaikalla on itsestään selvää, että kun hartiat ovat jumissa, siihen saa fyssarin apua tai jotakin muuta apua. Mutta kun mieli on jumissa, niin ihminen laitetaan odottamaan tai sitä ongelmaa vähätellään tai siihen ei puututa millään tavalla. Sen vuoksi on äärimmäisen tärkeää ajatella, että myös mielenterveyden asiat ovat meillä työterveydenhuollossa samalla tavalla läsnä kuin muut terveydenhuollon asiat.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Esimerkiksi Työterveyslaitos on arvioinut sitä, mitkä toimet vaikuttavat mielenterveyden häiriöiden ennaltaehkäisyssä. Sieltä nousee liikunta, sieltä löytyy tällainen nopea ja varhainen psykoterapia ja osasairauspäiväraha, ja nämä ovat niitä välineitä, joilla asiaan voidaan puuttua. Mutta monet yritykset, jotka ovat ottaneet tällaisen pikaterapian omaan käyttöönsä ja repertuaariinsa, itse asiassa ovat saaneet lisää hyvää viivan alle. Kyse ei ole siitä, että se maksaisi lisää, vaan siitä, että se voi tuoda jopa taloudellista hyötyä, puhumattakaan inhimillisestä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

16.14 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia kaikille tästä erittäin tärkeästä keskustelusta. Päihde- ja mielenterveysongelmien vaikutukset ovat inhimillisesti raskaat suomalaisille, mutta myös niiden taloudelliset vaikutukset ovat raskaat meidän kansantaloudellemme. Ja jo pienetkin muutokset ja parannukset voisivat tuoda merkittäviä työllisyys- ja talousvaikutuksia. Jo 5 prosentin alenema mielenterveysperusteisissa työkyvyttömyyseläkkeissä toisi noin 2 500 hengen positiivisen työllisyysvaikutuksen. Eli kun puhumme työllisyystoimista, niin me emme voi sivuuttaa mielenterveyttä, mielenterveyspalveluiden vahvistamista ja mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyä.

Arvoisa puhemies! Vastaisin ministeri Andersonin puolesta hänen pyynnöstään. Täällä on paljon kannettu huolta nuorten tilanteesta ja myös koulujen ja oppilashuollon roolista mielenterveyspalveluissa. Ministeri Andersson on tuomassa pian eduskuntaan lakiesityksen, jossa oppilas- ja opiskeluhuoltolakeja muutetaan siten, että laki säädetään sitovasta mitoituksesta psykologeja ja kuraattoreita koskien. Tämän lain tavoitteena on tietysti tuoda oppilashuollon palvelut yhdenvertaisemmin ja oikea-aikaisesti ja tasa-arvoisesti lasten ja nuorten saataville ja sitä kautta edistää oppimista, psyykkistä ja fyysistä terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia. Eli tällainen myönteinen lakimuutos on pian eduskuntaan tulossa.

Arvoisa puhemies! Mielestäni edustaja Kilpi nosti esiin tärkeän näkökulman eli mielen terveystaidot ja mielen hyvinvoinnin vahvistamisen. Näen tämän tärkeänä näkökulmana. Meidän täytyy kehittää meidän palvelujärjestelmää ennaltaehkäisevään suuntaan, mutta terveyden edistämisen näkökulma ja sen vahvistaminen ja osaamisen vahvistaminen koko yhteiskunnassa ovat nähdäkseni erittäin tärkeitä nostoja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kiuru.

16.16 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Kiitän edustajia erittäin hyvästä keskustelusta, ja hyvin harvoin on itse asiassa ollut näin voimaannuttavaa. Tämä työsarka, joka meillä on edessä, on kyllä tässä tunnustettu ja hyvin vakavasti otettu aikamme haasteet. Ei täällä eduskuntasalissa kannata syytellä toisiamme siitä, mitä on jäänyt tekemättä tai mitä pitäisi tehdä. Kyllä me kaikki olemme tässä samassa veneessä, ja näitä asioita pitää korjata.

Muutaman aiheryhmän kysymyksiin vastauksia. En valitettavasti pysty ihan kaikkiin nyt vastaamaan, mutta edustajat Viljanen ja Filatov puhuivat minusta tästä yhdenvertaisuudesta, ehkä moni muukin viittasi siihen. Tämä eriarvoisuus, se, että oman paikkakunnan palvelutaso, hoitopolku, on hyvin erilainen riippuen siitä, missä asutaan, ja tämä yhdenver-

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

taisuus on iso kysymys meille, ja tämä ei voi jatkossa olla näin. Se on tosiasia, joka on tunnistettava. Edustaja Filatov puhui siitä, että meidän on pakko tajuta, että tämä maksaa joka tapauksessa. Tehdäänkö se nyt vai myöhemmin, kuten edustaja Lindtman viittasi käsitteäkseen sosiaaliseen kestävyysvajeeseen: tehdäänkö tämä myöhemmin vai nyt? Nyt kannattaisi satsata. Sen sijaan, että maksetaan mekaanisina kuluina 7 miljardia, olisiko järkevämpää tehdä jo nyt toimia, joilla ennalta ehkäistäisiin? Nämä ovat minusta tärkeitä.

Sitten tullaan siihen, että ketkä mukaan talkoisiin. Me tarvitaan kaikkia. Edustajat Torniainen, Risikko, kysytte, ovatko järjestöt, onko yksityissektori. Kyllä kaikkia tässä tarvitaan, ei tätä saada pelkästään näillä nykyisillä julkisen resursseilla kuntoon.

Lapset ja nuoret ja perheet: Kim Berg aloitti tämän hyvän keskustelun. Tässä moni edustaja — Berg, Hänninen, Aittakumpu, Eloranta et cetera, ja myöskin Kymäläinen — puhui erityisesti näistä itsetuhoisista nuorista. Nämä ovat todella kovia hätähuutoja, meidän lapset ja nuoret voivat todella huonosti. Minä monesti mietin, miten kouluissa jaksetaan oppia enää, kun ihmiset voivat jo kouluissa niin huonosti. Meillä on paljon itsetuhoisia nuoria, ja nyt ensimmäistä kertaa me ulotetaan tämä keskusteluapu sinne matalan kynnyksen päähän. Oma haaveeni on, että kaikissa kouluissa se olisi, mutta kun me lähdimme 2019 syksyllä tähän, niin se ei ihan sormea napsauttamalla toimi. Mutta yli 800 ammattilaista on koulutettu näihin keskusteluavun metodeihin. Kyllä maailmaa siis pystytään muuttamaan.

Hoitotakuu: Eloranta oppilashuollon näkökulmasta, mitä siellä, Forsgrén oikean avun näkökulmasta, Sarkomaa terapiatakuun näkökulmasta, sisältöuudistuksen näkökulmasta. Meidän on pakko saada vaikuttavuutta tähän kenttään, siksi me tehdään sote-sisältöuudistusta. Me laitettiin just 132 miljoonaa euroa kentälle rahaa, ja tiedättekö, että ehto on se, että jos ei rupea tapahtumaan, niin rahat voidaan kerätä pois. Kaksi ehtoa: toinen on hoitotakuun edistäminen, toinen on lasten ja nuorten ja aikuisten mielenterveyspalveluiden saatavuuden varmistaminen. [Puhemies koputtaa] Jos se ei parane, niin rahat kerätään pois.

Järjestelmän osalta on tehtävä isoja reformeja, jotta tämä homma tulee toimimaan, ja sitä me tehdään sisältöuudistuksessa nyt. Kyllä meillä on aika isot jutut meneillään, mutta meidän pitää kaikkien onnistua yhdessä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja näin keskustelu on päättynyt.

Pahoittelen tätä mikrofoneissa olevaa ongelmaa. Huomiseen kyselytuntiin varaudutaan niin, että tämä järjestelmä on varmasti kunnossa. Tämä on tosi ikävää, mutta näille teknisille ongelmille ei voi tässä istunnon aikana tehdä yhtään mitään. Sen takia en voinut tätä keskeyttää, mutta en voinut korjatakaan tilannetta.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.

3. Keskustelualoite kansallisesta päihdepolitiikasta

Keskustelualoite KA 2/2020 vp

Keskustelu

Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

[Keskustelu asiasta sallittiin päiväjärjestyksen 2. asiakohdassa]

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain sekä ratalain 24 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 138/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. Mennään puhujalistaan. Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.21 **Mirka Soinikoski vihr:** Arvoisa puhemies! Eduskunnan käsittelyssä oleva hallituksen muutosesitys laeiksi liikennejärjestelmästä ja maanteistä on luonteeltaan melko tekninen esitys mutta linkittyy oleellisesti valtakunnalliseen Liikenne 12 -suunnitelmaan, jonka yhtenä tavoitteena on edistää siirtymistä fossiilittomaan liikenteeseen.

Hallituksen esitys sisältää kahden eri EU-direktiivin sisältöjä, joiden tarkoituksena on parantaa tieturvallisuutta ja rajat ylittävien infrahankkeiden ympäristövaikutusten arviointia. Tavoitteena on, että kaikissa EU-jäsenmaissa noudatetaan samaa tieturvallisuuskriteeristöä. Samojen kriteerien soveltaminen kaikkialla EU:ssa edistää liikkumisen turvallisuutta Euroopassa, kun ihmiset voivat luottaa tieturvallisuuden arviointiin ja valvontaan kaikissa tieinfrastruktuurin suunnittelun ja toiminnan vaiheissa.

Arvoisa puhemies! Nämä asiat on huomioitava myös valtakunnallisessa Liikenne 12 -suunnitelmassa, kun valtakunnallisia hankkeita aletaan suunnittelemaan ja toteuttamaan. Tie- ja rataverkkojen turvallisuus on asia, josta emme voi joustaa. Se paitsi edistää sujuvaa liikennettä myös vähentää liikenneonnettomuuksien määrää. Samoin ympäristö- ja ilmastovaikutusten arviointi pitää ottaa kiinteäksi osaksi liikennehankkeiden suunnittelua. Ympäristölle kestävät liikennehankkeet ovat pitkäikäisiä, kun hankkeen elinkaari ja sen vaikutukset lähiympäristöön on kunnolla arvioitu. Tämä on sekä luonnon että alueen asukkaiden etu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja ministeri Harakka, olkaa hyvä.

16.22 **Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle 23. päivä syyskuuta 21 lakiesityksen, jolla pannaan kansallisesti täytäntöön uudistettu EU:n tieturvallisuudirektiivi. Tässä tavoitteena on laajentaa tieturvallisuuden seuranta ja tuottaa parempaa tietoa maanteiden liikenneturvallisuudesta, ja tämän tiedon avulla voidaan vähentää tieliikenteen kuolonuhrien ja vakavien onnettomuuksien määrää.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Pääministeri Sanna Marinin ohjelmaan sisältyy lupaus tietopohjaisesta päätöksenteosta. Esityksellä parannetaan mahdollisuuksia tietopohjaiseen politiikan tekoon sekä systemaattiseen vaikutustenarviointiin.

Keskeinen muutos koskisi lain 3 a luvun soveltamisalan laajennusta, jonka seurauksena yhä suurempi osa väylistä on jatkossa systemaattisen turvallisuusarvioinnin piirissä. Nykyisin sääntely koskee Euroopan laajuisen liikenneverkon TEN-T:n teitä, joiden pituus Suomessa on reilut 5 000 kilometriä. Jatkossa säännökset koskevat Suomessa myös kansallisen pääväyläasetuksen mukaisia maanteiden pääväyliä. Maantieverkosta soveltamisalan mukaista tieverkkoa olisi jatkossa yhteensä siis kuusi- ja puolittuhatta kilometriä.

Lisäksi jatkossa tehdään koko TEN-T-verkon ja pääväyläasetuksen laajuinen tieturvaluusarvointi säännöllisesti. Ensimmäisen arvioinnin tulee valmistua vuonna 24. Arviointia hyödynnetään muun muassa päivitettäessä valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa ja päätettäessä liikenneturvallisuuteen vaikuttavien tienpidon toimien kohdentamisesta.

Jatkossa erityisesti suojaamattoman tien käyttäjät eli jalankulkijat, pyöräilijät ja moottoripyöräilijät tulisi huomioida nykyistä järjestelmällisemmin tieturvaluusarvioinnissa, jonka tienpitäjä lain nojalla tekee.

Joulukuussa 19 voimaan tulleen EU:n tieturvaluusdirektiivin edellyttämät muutokset tehdään liikennejärjestelmästä ja maanteistä annettuun lakiin, ja näillä lisättäisiin tietoa siitä, mikä on liikenneturvaluus tilanne maantieverkolla, ja parannettaisiin mahdollisuuksia kohdentaa korjaavat toimenpiteet sinne, missä niillä voidaan saada aikaan suurin turvaluusvaikutus. Nämä muutokset tulisi saada voimaan joulukuussa 21.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksellä tehtäisiin lisäksi maantie- ja ratalakeihin tarkennuksia, joilla saatettaisiin kansallinen sääntely paremmin vastaamaan ympäristövaikutusten arviointia eli yvää koskevaa EU-sääntelyä. Näillä muutoksilla säädettäisiin valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista niiden maanteiden ja rautateiden hankkeiden osalta, joihin sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia. Muutoksilla lisätään rajat ylittävää tiedonvaihtoa hankkeissa, joiden ympäristövaikutukset ulottuvat rajojen yli. Ja Suomi on useiden jäsenmaiden tapaan saanut EU:n komissiolta marraskuussa 19 virallisen huomautuksen yvää-sääntelyä koskevista puutteista.

Arvoisa puhemies! Toivon, että esitys liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain sekä ratalain muuttamisesta saa eduskunnassa myönteisen vastaanoton ja muutoksia koskevien esitysten käsitteleminen voisi näin alkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

16.26 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri, kiitos esittelystä, ja tiedoksi, että liikenne- ja viestintävaliokunta on tänään jo aloittanut asian ennakkokäsittelyllä, ja pääsemme tässä sitten kuulemisiin laajemmin.

Keskeisimmin esitettävän muutoksen myötä lain soveltamisala laajenee kattamaan TEN-T-verkon lisäksi kansallisen pääväyläasetuksen mukaisia maanteiden pääväyliä.

EU:n tieliikennedirektiivi tähtää tieliikenteen turvallisuuden kehittämiseen koko unionissa. Direktiivin yleisenä tavoitteena on vähentää liikennekuolemia ja vakavia loukkaantumisia EU:n alueella parantamalla tieinfrastruktuurin turvallisuutta. EU:n tavoitteena on vuoteen 2050 mennessä niin kutsuttu tieliikenteen nollavisio, jonka mukaan kenenkään ei

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti liikenteessä. Tähän tavoitteeseen on sitouduttu myös Suomessa.

Viime vuosikymmeninä liikenneturvallisuus on parantunut Suomessa selvästi. Tästä huolimatta kuolemien väheneminen tieliikenteessä on selvästi hidastunut 2010-luvun jälkipuoliskolla. Liikenneturvallisuuden edistäminen on yksi hallituksen liikennepolitiikan kulmakivistä. Itsekin Liikenneturvan puheenjohtajana pidän tärkeänä, että liikenneturvallisuutta edistetään laajasti kaikilla tasoilla. Myös vastavalmistuneessa Liikenne 12 -suunnitelmassa linjataan liikenneturvallisuuden edistämisestä ja liikenteen nollavisioon sitoutumisesta.

Parhaillaan liikenne- ja viestintäministeriössä valmistellaan vuoteen 2026 ulottuvaa kansallista liikenneturvallisuusstrategiaa. Strategian tavoitteena on parantaa liikenneturvallisuutta kaikkien liikennemuotojen osalta kokonaisvaltaisesti. Samalla luodaan edellytyksiä liikenteen turvalliseen kehitykseen tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Kuten hallituksen esityksessä on arvioitu, tämän lakiehdotuksen myötä tieliikenneturvallisuuden voidaan arvioida parantuvan ja esityksen vaikuttavan positiivisesti EU:n ja kansallisten liikenneturvallisuustavoitteiden saavuttamiseen. Meidän onkin tärkeä varmistaa liikenneturvallisuuden myönteinen kehitys. Sitä kautta onnettomuuksista yhteiskunnalle ja kuljetusyrityksille aiheutuvat kustannukset ja taloudelliset menetykset pienenisivät, mutta ennen kaikkea säästäisimme ihmishenkiä. Jokainen liikennekuolema on liikaa.

Arvoisa puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunta on tosiaan ottanut tämän esityksen jo ennakokäsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Könttä poissa. — Edustaja Torniainen, olkaa hyvä.

16.28 **Ari Torniainen kesk:** [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Torniainen, pyytäisin tulemaan tänne, vaikka on vain 3 minuutin puheenvuoro, että saadaan nämä mikrofonit toimimaan.

Liikunta tekee hyvää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Eduskunnan liikuntakerhon puheenjohtaja.

Arvoisa puhemies! Liikunta tekee todellakin hyvää. Näin Eduskunnan urheilukerhon puheenjohtajana voin todeta, kuten puhemieskin jo totesi.

Todellakin iso kiitos liikenneministerille hallituksen esityksen esittelystä. Itse haluaisin todeta, että tieturvallisuudirektiivin implementoinnin tarkoitus on parantaa liikenneturvallisuutta. Se tietenkin on erittäin hyvä asia, ja sitä tulee edelleen viedä eteenpäin.

Parantunut liikenneturvallisuus vähentää onnettomuuksissa kuljetusajoneuvojen lasteille aiheutuvia vahinkokustannuksia, ja parantunut liikenneturvallisuus on ennen kaikkea meidän kaikille kansalaisillemme tärkeä asia. Liikenneturvallisuuden viime vuosien myönteisen kehityksen jatkuminen onkin varmistettava. Tämän lakiesityksen sisältämät

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

toimenpiteet omalta osaltaan varmasti edesauttavat liikenneturvallisuustavoitteiden toteutumista edelleen.

Tosiasia on, että Suomi on pitkien etäisyyksien maa ja tieverkon on oltava kunnossa, kaiken asteisen tieverkon — ei pelkästään TEN-T-verkon vaan kaikenasteisen tieverkon. Teiden kunto on ratkaisevassa roolissa onnettomuuksien ehkäisyssä, ja onnettomuuksia on ehkäistävä myös pääteiden ulkopuolella. Esimerkiksi hyvät päällysteet, avarat risteykset, oikein kallistetut mutkat, pusikoista raivatut pientareet, hiekoitetut liukkaat tiet, silotellut mäennypylät ja riittävän leveät tiet tekevät liikkumisesta turvallisempaa kaikilla ajoneuvoilla, myös kevyellä liikenteellä. Silloin myöskin jalankulkijat huomioidaan paremmin.

Liikkuminen tapahtuu nykyään liikenteessä yhä useammin myös yli rajojen. Siksi on hyvä, että myös maamme rajojen ulkopuolella liikenteestä tulee turvallisempaa. Myöskin se on tärkeä asia.

Turvallisuuden lisäksi lakimuutokset parantavat logistiikan toimivuutta, ja myöskin polttoaineen kulutus voi vähentyä uusien järjestelmien myötä. Ja mitä parempikuntoiset tiet, sitä vähemmän myöskin autot kuluttavat polttoainetta. Myöskin tämä on tärkeä asia.

Arvoisa puhemies! Omasta mielestäni — vaikka tämä lakiesitys on pääsääntöisesti aika tekninen, kuten liikenneministeri toi esille — myöskin tämä on kuitenkin tärkeää saada täytäntöön Suomessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen.

16.32 **Mikko Ollikainen r:** Ärade talman! Tack, ministern, för presentationen av den här tekniska grejen kring uppdaterande av vägsäkerhetsdirektivet från EU. Jag skulle vilja konstatera lite samma som har kommit upp här tidigare, att det är jätteviktigt att vi har samma implementering i alla EU-länder. Vi vet att en stor del av vår export går just till europeiska länder, och ur det här perspektivet är det också viktigt att våra invånare, våra trafikanter som rör sig också på andra delar än våra vägar är på säker mark, om vi uttrycker det på det sättet.

Näen tässä todella tärkeänä myös sen, että tätä laajennettiin, että se ei ole ainoastaan TEN-T-verkon teillä, vaan myös pääväylillä, koska tiedetään, että suuri osa meidän viennistä on siellä. Toki muistakin syistä pääväylät ovat todella tärkeitä, myös liikenneturvallisuuden näkökulmasta. Näen, että se on todella hieno ja hyvä asia tässä.

Jag vill ändå lyfta fram här att det är viktigt att man också prioriterar trafiksäkerheten på alla nivåer, att det inte enbart är på de stora vägarna, utan också på de här mindre vägarna, och det är ju förstås någonting som regeringen har bundit upp sig med via den här trafiksystemplanen som vi nyligen har godkänt. Så det här är en fin och bra sak och det handlar också om vår allas säkerhet. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.33 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että liikenneministeri on itse paikalla kuulemassa hyviä puheenvuoroja liikenteemme turvallisuudesta. On totta, että nämä direktiivit sinällään ovat tärkeitä ja saavat liikettä aikaiseksi jäsenvaltioiden parlamenteissa. Näinhän tämä orkesteri oikeastaan soi.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Mutta se, mistä minä olen todella huolissani, on tämä alemman tieverkon kunto. Tänäkin päivänä olen jo soittanut tiepiirin päällikölle ja myös Pohjois-Karjalan vastaavalle tiemestarille, Pohjois-Karjalan tieasioista vastaavalle mestarille, että siellä erään sillan lähellä, kotipihani lähellä, tai oikeastaan vanhan Tuupovaaran kunnan puolella, ihminen soittaa, kun tie on halki niin pitkältä matkaa asfalttitietä, että ei sinne uskalla enää polkupyörällä, mopolla — oikeastaan autollakin pitää ajaa kaukaa kiertäen se railo keskellä tietä. Tämä on alemman tieverkon kunto tänä päivänä, ja, arvoisa liikenneministeri, toivon, että otatte nyt ihan oikeasti tämän vahvasti asiaksenne, kuten teillä tapana on, että alemman tieverkon sorateiden hoitoon palautetaan tiehöylät.

Otan esimerkin Ilomantsista. Huhusentietä korjattiin niin sanotulla remix-menettelyllä, eli sieltä saatiin jostakin rahaa siihen. Muutama kymmenen tuhatta käytettiin siihen, että se pantiin muka kuntoon. Kaksi, kolme viikkoa sen tapahtuman jälkeen se on suurin piirtein samoilla kuopilla, eli siellä tehdään ne perusvirheet uudelleen ja uudelleen. Kun otetaan tiehöylät takaisin käyttöön, niin silloin muotoillaan tie oikein ja samalla saadaan varmistettua, että kun se tien kulutuskerrokseen on ajettu riittävästi mursketta — siellä yleensä on sitä, mutta ellei ole, niin sitä lisätään — yhdellä käyttökerralla saamme sen tien kuntoon. Keväin, syksyin tehty hoitolanaus, hoitohöyläys raskaalla tiehöylällä. Kesällä voidaan vallesmannin kiharat poistaa alemman tieverkon osalta vaikka lanalla, se ei ole ongelma, mutta kun tehdään tällaisia osaratkaisuja, osaoptimointoja, niin tulos on sitten sellainen, että tänä päivänä esimerkiksi kotikunnassani Ilomantsissa rekkakuskit eivät uskalla kaikille teille enää lähteä puuta hakemaan. Rekkayhdistelmä painaa puukuormassa noin 72 tonnia, ja kun olen yhden rekan kyydissä istunut noin 50 kilometrin matkalla, kun puukuormaa tuotiin rautatieasemalle, niin kyllä täytyy sanoa, että harvoin olen niin paljon pelännyt. Se oli kammottava kokemus, koska tie oli todella huonossa kunnossa. Ihailen niitä miehiä, jotka niitä rekkoja ajavat. He ovat todellisia liikenteemme taitureita, ajavat turvallisesti vaarallisissa olosuhteissa välttämällä kolareita.

Toivon, arvoisa ministeri, että tähän asiaan saadaan nyt vihdoinkin ja viimein korjaus, koska ne keinotekoiset keinot, millä tällä hetkellä sitä työtä tehdään, jos tehdään ollenkaan, ovat todella vaaraksi maaseudun ihmisille, raskaille kuljetuksille ja koko suomalaiselle yhteiskunnalle. Olemme lisäämässä puun kuljetuksia paljon, kuten tiedämme, tämän uuden uusiutuvan energian ja puun lisäkäytön takia. Puuta pitää saada niin sellutehtaille kuin sahoille ja muuhun erikoiskäyttöön. Jos emme laita alemmalla tieverkko kuntoon, niin olemme niin isoissa vaikeuksissa, etten osaa niitä edes sanoa kuvata. Toivon, arvoisa ministeri, että tähän asiaan tulee korjaus mahdollisimman pian.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

16.37 Sheikki Laakso ps: Arvoisa herra puhemies! Se oli taattua Hoskosta: hyvää puhetta suoraan kentältä.

Tosiaan tässä hallituksen esityksessä on nyt tällä hetkellä yksi sellainen asia, mikä pistää henkilökohtaisesti silmään. Me tehdään koko ajan tutkimuksia, suunnittelua, jakkailua, mutta niin kuin vanha sanonta sanoo, ”hyvin suunniteltu on kokonaan tekemättä”. Tilanne on se, että toivottavasti tämä ja tulevat hallitukset myös osoittavat rahaa tähän systeemiin, niin että me oikeasti saadaan nämä ongelmat niin sanotusti liikenneturvallisuuden kannaltakin korjattua enenevissä määrin. Tiedän etukäteen, että hyvä ministeri kyllä kertoo, kuinka paljon tänä hallituskautena on tähän satsattu. Mutta aivan liian vähän, sanon minä, ja

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

toivon, että rahaa löytyy sitten vaikka seuraavista budjeteista nimenomaan tähän liikenneturvallisuuden parantamiseen, koska useat väylähankkeet ovat juuri sitä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Harakka 2 minuuttia.

16.38 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia näistä hyvistä evästyksistä. Edustaja Kymäläinen sekä Liikenneturvan että liikenne- ja viestintävaliokunnan puheenjohtajana on tietysti aivan oikein havainnut, että tämä lakiesitys on yksi osa tätä suurempaa valmisteilla olevaa liikenneturvallisuusstrategiaa. Ja kuten edustaja Torniainen ja edustaja Ollikainen huomauttivat, niin myöskin panostukset perusväylänpitoon ovat omalta osaltaan merkittäviä turvallisuustekijöitä, myöskin ja ehkä ennen kaikkea alemman asteisella tieverkolla.

Kehumatta vain ja ainoastaan tämän hallituksen panostuksia perusväylänpitoon, jotka ovat siis noin reilu 300 miljoonaa euroa lisää vuosittain sen miljardin päälle, joka jo on pohjilla, niin meidän olemme yhdessä parlamentaarisesti kaikki puolueet sitoutuneet vielä korkeampaan tasoon seuraavan vuosikymmenen ajan, joten kyllä koko sali voi ottaa kunniaa siitä, että tältä osin tarkoitus ja hyvä tahto on myöskin edustaja Hoskosen toiveet tässä täyttää.

Liikenneturvallisuus muodostuu siis useista pienistä yksittäisistä toimista. Mutta asiaahan voi tietysti katsoa niinkin päin, että joka ikisessä lainsäädännössä, joka täältä esiin tuodaan, liikenneturvallisuuden vahvistaminen on aina huomioitava ja löydettävä ne keinot, joilla ja sitä parannetaan. Tänä on lähtenyt lausunnoille luonnoksemme ajokorttilain uudistuksesta, ja siinä aikaisempaa enemmän kiinnitetään huomiota nimenomaan liikenneturvallisuuteen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.40 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Vielä lyhyesti: Edustaja Hoskosen toive tässä asiassa on kovin vähäarvoinen, mutta ne terveiset, mitä minä arvoisalle ministerille toin äskeisessä puheenvuorossani, ihan aidosti kumpuavat paikallisten ihmisten turvallisuudesta. Ajatelkaa, Ilomantsin kunnassa oli viime keväänä muutamia kyliä, jonne ei päässyt ambulanssilla, ei päässyt millään koneella, ennen kuin eräs yksityinen urakoitsija suuresta armostaan — kun hänen paras työmiehensä, metallipajan paras työmies, oli jäänyt mottiin, kun ei valtion varoin sitä yleistä tietä pidetty auki — otti oman kuorma-autonsa ja kävi avaamassa sen tien ja laittoi sen kuntoon, että mies pääsee töihin, ja hänen vaimonsa on sairaanhoitaja. Tästä tehtiin kyllä asianomaiset ilmoitukset erilaisille viranomaisille — mitään en ole kuullut, eivätkä urakoitsijat ole saaneet tietoa.

Mutta tämä tiehöyläasia on sellainen asia, että olemme selvinneet tästä tiehöyliä laiminlyönnistä, kun alemman tieverkon hoito on laiminlyöty pitkään, pitkään ja on käytetty väärä keinoja. Rahat kyllä, arvoisa ministeri, riittävät siihen hommaan, kun se oikein organisoidaan.

Olemme tehneet yrittäjä Esa Halttusen kanssa asiasta aloitteen sekä Väylävirastolle että Savo-Karjalan tiepiiriin johdolle — he tietävät tämän, mistä on kysymys — ja voin olla tarvittaessa konsulttina siinä asiassa vähäisellä osaamisellani, mikä minulla on. En itse siinä ole hyvä, mutta löytyy kyllä miehiä, jotka tämän työn osaavat kiitettävän hyvin.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Liikenne- ja viestintävirastosta annetun lain 3 §:n ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 304 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 157/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan. — Ministeri Harakka, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.41 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tiedetään, yhteiskuntamme eri sektorit ovat yhä riippuvaisempia digitaalisista palveluista, jotka puolestaan tarvitsevat toimiakseen luotettavia yhteyksiä ja tietojärjestelmiä. Niinpä kyberturvallisuus on digitaalisessa yhteiskunnassamme perusedellytys palveluiden laadulle ja turvallisuudelle — sanoisin, että se on kansallinen kotivakuutus.

Suomihan on tunnettu korkeasta kyberturvallisuusosaamisestaan. Kaiken Suomesta löytyvän kyberturvallisuusosaamisen valjastaminen käyttöön on tärkeää, jotta nopeasti kehittyvässä digitaalisessa toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin ja haasteisiin kyettäisiin vastaamaan. Samalla meidän tulee luoda edellytyksiä, jotta suomalaiset yritykset pääsevät kyberturvallisuuden eurooppalaisille markkinoille, joiden koko on jopa yli 130 miljardia euroa.

Hallitus on antanut esityksen, jolla pantaisiin kansallisesti täytäntöön EU:n asetus Euroopan kyberturvallisuuden teollisuus-, teknologia- ja tutkimusosaamiskeskuksen ja kansallisten koordinoitavien verkoston perustamisesta. Asetuksella perustetaan EU-tason osaamiskeskus ja kansallisten koordinoitavien verkosto sekä EU:n laajuinen kyberturvallisuuden osaamisyhteisö.

Tämä voi kuulostaa melko kankealta ja byrokraattiselta, mutta tavoitteena on edistää eurooppalaisen kyberturvallisuusekosysteemin muodostumista niin, että kehitetään EU:n kyberturvallisuusalan tutkimusta sekä akateemista, yhteiskunnallista, teknologista ja teollista kapasiteettia ja valmiuksia ja tuodaan nämä kaikki yhteen. Ehdotuksella kootaan yhteen siis nämä kaikkien kehitykseen vaikuttavien toimialojen investoinnit ja toteutetaan kokonaisuuteen liittyviä hankkeita. EU-osaamiskeskuksen pitäisi toiminnassaan esimerkiksi hallinnoida kyberturvallisuuteen liittyvää rahoitusta Horisontti Eurooppa- ja Digitaalinen Eurooppa -ohjelmista.

Asetus velvoittaa kunkin jäsenvaltion nimeämään tämän kansallisen koordinoitavien verkoston, joksi Suomessa ehdotetaan Liikenne- ja viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskusta. Kyberturvallisuuskeskukselle tulisi tämän johdosta hoidettavaksi uusia tehtäviä. Näitä olisivat ennen kaikkea kansallisen tason kyberturvallisuusalan sidosryhmistä koottavan yhteisön rakentamiseen ja koordinointiin liittyvät tehtävät sekä kansallisen tason yhteyspisteenä toimiminen.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Hyvä puhemies! EU-asetukseen perustuvien tehtävien hoitaminen edellyttää paitsi kansallisten toimijoiden välistä tiivistä yhteistyötä myös lisäresursseja Kyberturvallisuuskeskukselle. Nyt alkuvaiheessa nykyrahoituksella toiminta voidaan käynnistää minimivaatimuksin, mutta meidän tulee palata pitkäjänteiseen rahoitukseen. Kansallinen koordinaatikeskus tulee nähdä ennen kaikkea strategisena investointina Suomen kyberosaamisen kehittämiseen. Samalla saataisiin valjastettua tämä Suomesta löytyvä osaaminen mahdollisimman tarkoituksenmukaisella ja tehokkaalla tavalla uusien yritysten syntymisen tukemiseksi ja kokonaisen kyberturvallisuusklusterin rakentamiseksi.

Arvoisa puhemies! Rohkenen toivoa myönteistä vastaanottoa asianomaisessa valiokunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ennen kuin mennään varsinaiseen lähetekeskusteluun, totean, että tähän lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia, mukaan lukien ministerin äskeinen puheenvuoro. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Nyt edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

16.45 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Tällä viikolla saimme huomata verkkoviestinnän haavoittuvuuden, kun Facebookin omistamat viestintäpalvelut olivat kaatuneina. Se osoitti, että digitaaliset viestintäverkkomme ovat alttiita häiriöille ja ulkoisille uhille.

Kyberuhat eivät koske ainoastaan viestintäverkkojamme, vaan uhat ovat siirtyneet enenevässä määrin verkkoon. Kyberturvallisuus onkin nykyään ohittamaton osa kokonaisturvallisuutta ja ihmisoikeuksien toteutumista. Kyberuhkien torjumisesta haastavaa tekee se, että verkkoon kohdistuvat uhat ovat usein globaaleja. Tämän takia myös ratkaisujen pitää tapahtua ylikansallisesti.

Tämä hallituksen esitys on osa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta, jolla kehitetään kyberturvallisuuden osaamista ja strategista koordinaatiota koko EU:n tasolla. Ainoastaan tiiviillä eurooppalaisella yhteistyöllä voimme varautua globaaleihin kyberuhkiin, joita verkko on pullollaan.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää Suomeen perustettavan kansallisen kyberturvallisuuden koordinaatiokeskus, jonka keskiössä on yhteistyön kehittäminen elinkeinoelämän, tutkimusyhteisöjen ja hallitusten välillä. Koordinaatiokeskus kokoaa yhteen kansallisen tason kyberturvallisuuden osajia ja on tiiviissä yhteistyössä muiden jäsenvaltioiden kanssa. Keskus on jo olemassa, mutta asetuksen myötä se saa uusia tehtäviä, joiden tavoitteena on kehittää entisestään kyberturvallisuuteen liittyvää osaamista ja koordinaatiota sekä Suomessa että Euroopassa.

Esityksellä on myös muita poliittisia päämääriä edistäviä vaikutuksia. Esitys toteuttaa hallitusohjelman tavoitteita, joilla tuetaan osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomea. Koordinaatiokeskus voi esimerkiksi hyödyntää toiminnassaan myös muiden kansallisten toimijoiden osaamista. Näin saadaan valjastettua suomalainen osaaminen mahdollisimman tarkoituksenmukaisella ja tehokkaalla tavalla, joka synnyttäisi Suomeen uusia yrityksiä ja luo edellytyksiä kokonaisen kyberturvallisuusklusterin rakentamiseksi. Tällä on positiivisia vaikutuksia myös turvallisuuteen sekä talouteen ja kansainvälisten osajien houkuttelemiseksi Suomeen.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

16.47 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri, kiitos tämänkin aloitteen eduskuntaan tuomisesta. Tässä tosiaan esitetään Liikenne- ja viestintäviraston alaisen Kyberturvallisuuskeskuksen muuttamista EU-asetuksen mukaisesti Suomen kansalliseksi kyberturvallisuuden koordinoitikeskukseksi. Sen myötä esitetään uusia tehtäviä. Osin kuitenkin Kyberturvallisuuskeskuksessa on näitä vastaavia tehtäviä jo nykyisin hoidettu, mutta tulevaisuudessa on muun muassa tarkoitus edistää kansallisen kyberturvallisuusyhteisön rakentamista, koordinoita kyberturvallisuustoimintaa laajasti sekä toimia kansallisen tason yhteyspisteenä tukeakseen Euroopan kyberturvallisuuden teollisuusteknologia- ja tutkimusosaamiskeskusta eli EU-osaamiskeskusta sen toiminnassa.

EU-asetus, joka tässä lakiesityksessä on taustalla, tuli voimaan kesällä, ja tavoitteena on syventää julkisen ja yksityisen sektorin sekä tutkimusmaailman välistä yhteistyötä kyberturvallisuuden saralla. Tämä on hyvä.

Arvoisa puhemies! Digitaalisessa yhteiskunnassa kyberturvallisuus on koko ajan tärkeämpää. Tiedon merkitys yhteiskunnassa kasvaa, ja samalla kyberuhkat ja rikollisuus lisääntyvät. Monet yhteiskunnan toimialat ovat jo nyt riippuvaisia tietoliikenneyhteyksistä ja tietojärjestelmistä ja ovat sikäli haavoittuvaisia myös erilaisille kyberuhkille. Tästä hyvä esimerkki on muun muassa taannoinen Vastaamon tapaus. Tällaiset eivät voi yhteiskunnassamme toistua.

EU:n kyberturvallisuusmarkkinoiden arvo on yli 130 miljardia euroa, ja vuositasolla markkinat kasvavat huimaa vauhtia. Suomi ei voi jäädä tässä kehityksessä jälkeen. Suomessa on paljon kyberturvallisuusosaamista, jota meidän tulee pystyä jalostamaan ja hyödyntämään, jotta saamme aikaan kasvua ja sitä kautta työpaikkoja. Kansallinen koordinoitikeskus onkin strateginen investointi Suomen kyberturvallisuusosaamisen kehittämiseen. Hyvä uutinen on myös se, että hallitus on keväällä tehnyt kaksi toistaan tukevaa periaatepäätöstä tietoturvan ja tietosuojan parantamiseksi yhteiskunnan kriittisillä toimialoilta sekä kyberturvallisuuden kehittämisohjelmaksi.

Tällä esityksellä toteutettava koordinoitikeskuksen sijoittaminen Kyberturvallisuuskeskukseen tukisi samalla myös näiden periaatepäätösten tavoitteita. Hallitus onkin selvästi sitoutunut edistämään kyberturvallisuuden kehittämistä.

Arvoisa puhemies ja herra ministeri, mielellämme otamme tämänkin kyberturvallisuutta parantavan esityksen valiokunnassa asianmukaiseen käsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Torniainen, olkaa hyvä.

16.50 Ari Torniainen kesk: [3 minuutin katkos äänitallenteessa] ...voidaan käyttää niitä euroja. Koska on liikenne- ja viestintävaliokunnan asia viedä tätä asiaa nyt eteenpäin [Puhemies koputtaa] ja myöskin liikenne- ja viestintäministeriön asia, siksi tässäkin yhteydessä kuten äskeisessäkin asiassa [Puhemies koputtaa] toivon, että ainakaan perusväylänpidosta ei niitä euroja oteta, vaan ne otetaan jostakin muualta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

16.54 **Sheikki Laakso ps:** [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Teidän mikrofoninne ei ole päällä.

Eiköhän tämä kuulu...

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ei, kun täytyy saada pöytäkirjattua.

Ai jaa. — No niin, nythän se rupesi taas kuulumaan.

Arvoisa ministeri, kyllä me kannatetaan tätä esitystä ja kannatetaan myös rahoitusta tällaiseen järjestelmään, koska on sanomatta selvää, että tänä päivänä tähän asiaan pitää paneutua. Tietenkään en halua minäkään, että perusväylänpidosta sitä rahaa sitten tähän otetaan, mutta meiltä voi tulla kyllä kysymään. Meillä on hyviä vinkkejä siihen, mistä sen rahan voi sitten ottaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ollikainen, olkaa hyvä.

16.55 **Mikko Ollikainen r:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Det här är en väldigt, väldigt bra sak, att vi har just Cybersäkerhetscentret som ett samordningscentrum i fortsättningen. Framför allt då kanske med tanke just på det som hände i måndags då Facebook och andra sociala medier gick ner, och Vastaamo och så vidare är bra påminnelser om hur sårbara vi är. Just den här kunskapen kring cybersäkerhet upplever jag att är ganska bristfällig ställvis, och ur det här perspektivet ser jag att det här samordningscentrumet har en jätteviktig och bra roll.

Elikkä näen, että tällä koordinaatiokeskuksella, sillä toiminnolla, on todella tärkeä rooli koskien esimerkiksi yrityksiä mutta myös yksityishenkilöitä: kun tietoisuuteen tulee asioita koskien cyber-uhkia ja turvallisuutta, niin tiedetään, missä mennään. Mutta lähestyn tätä ehkä enemmän opetuskannalta: että meillä olisi tarpeeksi koulutettua väkeä, joka osaa näitä asioita. Luulen, että olisi todella paljon tarvetta sille, että koulutettaisiin lisää tietokone-turvallisuuden tai cyber-turvallisuuden osaajia kaikilla tasoilla toiselta asteelta yliopistoihin, koska se on ensisijaisen tärkeää ja se on turvallisuusasia kaikkialla yhteiskunnassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Kopra, olkaa hyvä.

16.56 **Jukka Kopra kok:** [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Puolitoista sekuntia.

No niin — kiitos, arvoisa puhemies! Herra ministeri, tämä on kyllä minusta hyvä lakiesitys, ja on ilo havaita, että ministeri Harakka on ajan hermolla tällaisen esityksen tänne eduskuntaan tuodessaan. Tämä käsiteltäköön huolella ja vietäköön eteenpäin.

Parista huolenaiheesta muistuttaisin kyberturvallisuuteen liittyen noin yleisesti. Toinen on se resurssikysymys: kun me verrataan vaikkapa Isoon-Britanniaan, joka toki tietysti on

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

entinen suurvalta mutta taitaa olla kyberturvallisuuden suurvalta, ja kun heidänkin kyberstrategiakaudellaan pannaan oliko se yli 100 miljardia punttaa kyberturvallisuuden edistämiseen ja siihen liittyviin hankkeisiin ja muutetaan koulutusjärjestelmää radikaalisti kyberturvallisuuden tarpeita palvelemaan, niin sieltä varmasti voitaisiin katsoa mallia myös Suomeen niin rahoituksen kuin uudistustenkin suhteen, ja uskon, että ministeri on varmasti näin tehnytkin. Mutta se rahoituspuoli kyberturvallisuudessa on varmasti sellainen, johon me joudumme vielä palaamaan, ja eihän se ole alkuunkaan sillä tasolla, mitä tilanne vaatisi ja tulevaisuus vaatisi.

Toinen on sitten tämä johtamiskysymys, enkä tarkoita nyt ministeriön toimintaa vaan tarkoitan kyberkriisien johtamista. Meillä on sovittu siitä, että kyberkriisejä johtaa kukin substanssiministeriö tai substanssihallinnonala silloin, kun se kriisi tapahtuu, ja me ollaan nyt nähty esimerkiksi Vastaamon tapauksessa, että eihän siellä sosiaali- ja terveysministeriössä ole sellaista osaamista kyberkriisien johtamiselle, mitä tilanne vaatii. Sen takia meidän kannattaisi varmasti pohtia, tulisiko kuitenkin se johtaminen keskittää siten, että olisi kyberkriisien johtamisesta vankka ja raju kokemus niiden ongelmien ratkaisemiseksi, mikä kulloinkin ilmenevät ja mistä emme vielä tiedä.

Tällaisin ajatuksin valiokuntakäsittelyyn.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vielä ministeri, 2 minuuttia.

16.59 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka: Herra puhemies! Kiitos näistä kannustavista terveisistä. Kuten edustaja Soinikoski aivan oikein huomasi, kyberuhat koskevat aivan kaikkia verkkoja ja ovat lähes päivittäinen suuri huolenaiheemme ja myöskin muistutus siitä, millä tavalla yhteiskuntamme on haavoittuva. Uskalsin luottaakin, edustaja Laakso, siihen, että koko salissa myöskin tämä merkittävä turvallisuus tälläkin puolustautumisen osalla saa kannatusta.

Tässä on oikeastaan tärkeää havaita se, että jos Suomi aikoo olla 5G:n suurvalta, niin kuin haluamme olla, niin meidän täytyisi samalla olla kyberturvallisuuden suurvalta, sillä 5G tarkoittaa teollisessa internetissä sitä, että se mahdollistaa jokaiseen tuotantolaitokseen paljon, tuhansittain, antureita ja datapisteitä, jotka kaikki ovat entistä potentiaalisempia portteja tietomurrolle. Jos siis toisin sanoen kyberturvallisuus ei ole kunnossa, jos näitä järjestelmiä ei suunnitella alusta alkaen ja rahoiteta alusta alkaen turvallisiksi, niin tästä seuraa erittäin kohtalokkaita seurauksia. Secure by design on se, mitä pitää tavoitella.

Tältä osin kysymys on myöskin sitten siitä, että me olemme vastanneet edustaja Kopran esittämiin huoliin näillä edustaja Kymäläisen mainitsemalla kahdella periaatepäätöksellä, joissa tietoturva kriittisillä toimialoilla näiden kriisien tullen tullaan järjestämään. Viranomaisyhteistyö toimii itse asiassa kulissien takana aika hyvin, mutta kun kyberturvallisuutta ei voi ulkoistaa ja siten keskittää johonkin yhteen paikkaan, niin semmoinen koordinoituvastuu kuuluu luontevasti liikenne- ja viestintäministeriölle, ja uskallan luottaa, että asiat ovat hyvässä hoidossa. Totta on se, että emme [Puhemies koputtaa] tätä asiaa korjaa raporteilla vaan resursseilla, ja olen iloinen kuullessani, että sellaista valmiutta on.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätuhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 156/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.01 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! En ole maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsen enkä varsinkaan sen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja, niin että esittelyoikeutta minulla ei ole, mutta kansanedustajan puheoikeus toki on.

Tämä hallituksen esitys 156/2021 on äärimmäisen tärkeä. Metsätuhojen torjunta on meille erittäin tärkeä asia. Kaikki me tiedämme, miksi tällä lailla on iso merkitys. Metsätuhot lisääntyvät helposti, jos emme tee omia töitämme oikein. Tässäkin voi sanoa, että metsähygieniasta vastaamme me itse, ja tässä on kaksi tärkeää ulottuvuutta:

Toinen on se, että hakkuun jälkeen, kun puutavara toimitetaan tienvarteen, se poistetaan sieltä ennen heinäkuun alkua. Se viedään tehtaalle, sahalle taikka sellutehtaalle tai jonnekin muualle, jolloin varmistetaan se, että edellisenä syksynä puunkuoren alle menneet toukat eivät pääse lentämään takaisin puihin, kun ne sieltä puun alta sitten keväällä ja kesällä lähtevät lentämään jatkaakseen sukua. Tämän estämiseksi puut kuljetetaan metsästä pois, ja on aivan äärimmäisen tärkeää, että tästä huolehditaan tässä maassa hyvin. Metsäkeskushan valvoo näitä satunnaisotannalla jatkuvasti ja tarkastaa metsäautotiet ihan systemaattisen otannan mukaan, eliikkä tässä puolella meillä ei ole kovinkaan paljon toivomisen varaa. Metsäkeskukselle pitää antaa iso kiitos siitä, että he ovat tehneet tämän työn tunnollisesti ja ammattitaidolla.

Mutta se asia, mikä tässä on huolestuttava, on se, että ensinnäkin Suomeen aletaan tuoda nyt, kun kotimainen turve on lopetettu, ulkomailta valtavia määriä puutavaraa, joka sisältää käsittämättömän isoja määriä erilaisia tuhohyönteisiä, ja pahimmillaan ne ovat niitä tuhohyönteisiä, jotka eivät sovi Suomen luontoon. Eliikkä ne, joille ei Suomessa ole luontaisia vihollisia, muodostavat todellisen valtavan uhkan Suomen metsien tulevaisuudelle. Kun turvepääöstä tehtiin, niin yritin parhaani mukaan tuoda esille tätä metsähygieniariskiä, mutta kaikki toiveeni kaikuivat sekä tässä salissa että omassa ryhmässäni kuuroille korville. Kuka tässä talossa ottaa sen riskin, että me levitämme Suomen metsiin jonkun semmoisen tuholaishyönteisen, joka tekee valtavaa tuhoa? Brittiläisessä Kolumbiassa muuan pieni niluritoukka tappoi metsää, jos oikein muistan, 5—6 miljoonaa hehtaaria. Aivan valtavia alueita, joiden määrää en uskalla edes mennä sen suuremmaksi arvioimaan, mutta vähintään 5 miljoonaa hehtaaria se oli. Haluammeko me Suomeen tällaisen tilanteen? Tuskinpa vain.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Toinen asia on sitten tämä, että kun puutavaraa varastoidaan teiden varsille, se osataan sieltä aikanaan viedä pois. Mutta tärkeää on huomata myös hakkuutapojen ja teknisen osaamisen tärkeys. Se on äärimmäisen tärkeää, että me tehdään hakkuu oikein ja mielellään oikealla ajalla. Esimerkiksi kirjanpainajan leviämisessä, samoin juurikäävän leviämisessä meillä on isoja haasteita. Jos teemme työtien järeällä koneella ja väärään aikaan, niin aiheutamme satavarmasti juurikäävän leviämisen ympäri Suomea, eri puolilla Suomea yhtä tehokkaasti. Ja pahinta, arvoisa puhemies, siinä on se, että jos juurikääpä saadaan levitettyä väärillä tekniikoilla Suomeen yhä tehokkaammin, teemme valtavan tuhon sitten metsissä ja nimenomaan tukkipuumetsissä, koska se juurikäähän tuhoaa puuta tyvestä latvaan päin ja niin, että kun nähdään sitten se vahinko siellä metsässä, niin kaikki on jo liian myöhäistä. Laho on jo silloin levinnyt ja vahinko on syntynyt.

Ja nyt kun tätä kestävää uutta hakkuutapaa levitetään tähän maahan innolla, jatkuvaa kasvatusta, niin se on aivan valtava riski, josta olen yrittänyt puhua tässä talossa sen sata kertaa. Jatkuvalla kasvatuksella levitetään Suomen metsiin, kuusikoihin aivan varmasti juurikääpä niin tehokkaasti, että millään välineellä sitä ei pysty sen jälkeen estämään. Millä te, arvoisat... — Tämä keskustelu osoittaa hyvin sen, että täällä ei ole nyt paikalla yhtään vihreää kansanedustajaa, jotka puolustavat innolla tätä jatkuvaa kasvatusta. — Millä te, arvoisat vihreät kansanedustajat, torjutte sen juurikäävän? Yksikään teistä ei ole esittänyt siihen ratkaisukeinoja. Kyllä te sitä juurikäävän levittämiskeinoja olette suosiolla levittäneet sekä Yleisradiossa että valtakunnan mediassa, mutta yksikään teistä ei ole korvaansa lotkauttanut sille, miten te metsähygienian hoidatte. Eikä teitä näy täällä salissa, ei ensimmäistäkään kansanedustajaa, saatikka ministeriä. Olisin toivonut, että ainakin ympäristöministeri olisi ollut paikalla, koska hän on näiden suurten ideoiden valtava eteenpäinviejä ja moittinut allekirjoittanutakin siitä, että muka en ymmärrä näitä asioita. No, minun arvosteluni kyllä suotakoon, sehän kuuluu kansanedustajan virkaan verottomana palkanlisänä. Mutta jos lähdetään sille tielle, että levitämme tahallamme, tietoisesti näitä kasvitauteja, niin teemme valtavan vahingon.

Yksi asia, herra puhemies, lopuksi: Tärkeintä Suomen metsähygienian kannalta ja metsien kunnan kannalta on se, että pidämme metsät hyvässä kunnossa. Miksi Keski-Euroopassa metsiä kaatui, tuhoutui viime vuonna miljoonia kuutioita? Siksi, että siellä levisi laho hoitamattomuuden ja liian korkean iän takia. Pidetään metsät kunnossa, tuholaiset poissa metsistä ja suomalaiset ihmiset töissä — siinä voittavat kaikki, jopa vihreät, jotka kannattavat jatkuvaa kasvatusta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rakennusten energiatodistustietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 108/2021 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 4/2021 vp

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 4/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Sipilä, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.07 Juha Sipilä kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehdotuksessa ehdotetaan muutettavaksi rakennusten energiatodistustietojärjestelmästä annettua lakia. Lakiin ehdotetaan teknisiä muutoksia, joilla laki saatettaisiin vastaamaan terminologisesti muita energiatodistuksesta annettua lainsäädäntöä. Lisäksi lakiin tehtäisiin muita teknisluontoisia korjauksia sekä saatettaisiin ajan tasalle lain henkilötietosuojaa koskeva sääntely.

Ympäristövaliokunta puoltaa lakiesityksen hyväksymistä muuttamattomana seuraavin huomautuksin:

Energiatodistusrekisteri on ARAn tietopalvelu, josta voi hakea laadittuja energiatodistuksia ja pätevöityneitä energiatodistuksen laatijoita. Laatijoita voi hakea joko nimellä tai postinumerolla, postitoimipaikalla, kunnittain tai maakunnittain. Energiatodistuksia rekisteristä voi hakea maakunnalla, kunnalla, postinumerolla tai -toimipaikalla tai katuosoitteella.

Valiokunta toteaa, että omakotitaloja koskevia tietoja ei voi hakea muuten kuin todistustunnuksella, koska omakotitalojen tunnuksia pidetään henkilötietoina. Sen sijaan rekisteristä voi hakea alueellisesti tietoja julkisten rakennusten sekä kerros- ja rivitalojen energiatodistuksista.

Hallituksen esityksellä yhdenmukaistetaan laki rakennusten energiatodistusjärjestelmästä energiatodistuksia koskevan lainsäädännön kanssa ja tehdään lakiin yleisestä tietosuojasetuksesta ja henkilötietosuojaa koskevan lainsäädännön muutoksista johtuvia muutoksia.

Valiokunnan mietintö on yksimielinen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.09 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On aivan hyvä tiettenkin, että näitä uusia järjestelmiä kehitetään, mutta olen itse pohtinut tätä, kun aikoinaan oli niin, että rakennuksen — jos aikoo myydä vaikka omakotitalon — pitää olla kuntotarkastettu, ja silloin sen voi tehdä ainoastaan asiansa osaava rakennusmestari tai rakennusinsinööri tai joku vastaava rakennusalan ammattilainen — hyvä näin. Toivon vain, että tästä energiatodistusjärjestelmästä nyt ei tulisi sellaista pakkopullaa, joka sitten pahimmillaan aiheuttaa sen, että todistusten hinta nousee pilviin. Ja en ihan varma ole siitä, että... Kun nykyisillä tekniikoilla esimerkiksi omakotitalo rakennetaan — tai rivitalo tai kerrostalokin — niin kyllä hyvin tehdään. Sanotaan, että viimeisen 20—30 vuoden aikana tehdyt talot ovat jo niin hyvin eristettyjä ja niin hyvin rakennettuja, että en näe niissä rakennustekniikoissa enää kovin isoja eroja.

Varmaan tämäkin menee siihen samaan suureen tuntemattomaan lakimassaan, jonka tärkeyttä tai tarpeellisuutta en aina ole ymmärtänyt, onko se ihan välttämätöntä. Mutta toi-

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

von, että tässä löytyy järki, ettemme tee itsellemme valtavaa byrokratiakukkasta, joka sitä paitsi maksaa ihmisille paljon rahaa. Jos ei sitten kauppa synnykään sen energiatodistuksen takia tai peräti jonkin muun syyn takia, niin tulipahan taas maksettua turhasta todistuksesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

17.11 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Olin jäsenenä ympäristövaliokunnassa kahdeksan vuotta, ja tämä energiatodistusasia oli siellä useammankin kerran käsittelyssä. Yksi ongelma oli vaikeaselkoisuus, ja se liittyi myös näihin energiatodistuksiin, kuinka selkeitä ne olivat käyttäjälle.

Toinen kysymys liittyy ylipäättään lain noudattamiseen. Kiinnitin tuossa parisen vuotta sitten huomiota siihen, että Pirkanmaalla iso kunta ilmoitti myytävästä kohteesta ja niin vain oli siinäkin energiatodistus jäänyt matkasta pois. Ymmärtääkseni tämä on selkeästi laissa, että se vain tarvitaan siinä. Se on eri asia, pitääkö sitä hyvänä vai huonona, mutta jos laki edellyttää, että sen siinä pitää olla, niin julkisyhteisöjen pitää tiukasti noudattaa lakia. Siinä ei mielestäni ole kahta sanaa.

Tämä ikään kuin saatesanoina, että ehkä voidaan tätäkin asiaa vielä korostaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, olkaa hyvä.

17.12 Jari Koskela ps: Kiitoksia, herra puhemies! Ihan totta, tämä energiatodistus on ihan hyvä asia, mutta vielä tärkeämpi asia olisi korjausvelkalaskuri. Tiedän, että täällä sitä hanketta ollaan viemässä eteenpäin yksityisellä sektorilla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Se mikrofoni ei toimi kunnolla.

Kuuluuko nyt paremmin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Voisi olla parempi tulla tänne puhujapöytäntöön.

Entäs nyt, kuuluuko nyt?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt kuuluu, mutta se katkeaa heti. Tulkaa tänne puhujapöytäntöön, niin että saadaan nauhalle kaikki, mitä sanotte. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa herra puhemies! En kritisoi tätä energiatodistusta ja sen uudistusta millään lailla, mutta nostaisin esille yhden uuden asian, joka olisi ehkä vielä tärkeämpi. Puhun korjausvelkalaskurista. Siitä ilmeni sitten jo tarkemmat tiedot yhtiöstä: mahdolliset julkisivuremontit ja putkiremontit ynnä muut yhtiöitten tilat. Kun tehtäisiin siitä ihan pysyväluontoinen, niin sillä tavalla me estäisimme myöskin kiinteistövälittäjien... Se on aika värikäs ammattikunta ja siellä on monenlaista toimijaa.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Tämä on tämmöinen tähän rinnalle rakennettu ajatus, ja tähän varmaan tullaan palamaan tässä lähiaikoina. — Kiitoksia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 108/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asumisoikeusasunnoista annetun lain 32 ja 89 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 111/2021 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 5/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 5/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu. Edustaja Sipilä, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.13 **Juha Sipilä kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Sipilä, meillä on ollut ongelmia näiden mikrofoniin kanssa. Nimenomaan sillä kohtaa ei nyt toimi valitettavasti. Voisitko tulla tänne? [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa herra puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi asumisoikeusasunnoista annetun lain käyttövastiketta koskeva pykälä. Huoneistokohtaisia vesimittareita olisi käytettävä vedestä perittävän maksun perusteena vain, jos ne on asennettu 23.11.2020 tai sen jälkeen haetun rakennusluvan perusteella.

Myös rajoitusmerkintöjä koskevaan pykälään tehtäisiin lakitekninen korjaus.

Ympäristövaliokunta puoltaa yksimielisesti lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 111/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

9. Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus eduskunnalle 2021

Kertomus K 20/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Edustaja Koskela, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.15 **Jari Koskela ps:** Arvoisa herra puhemies! Valtiontalouden tarkastusviraston neuvottelukunnan jäsenenä oli mukavaa lukea tätä vuosikertomusta vuodelle 21.

Valtiontalouden tarkastusvirasto siis tuottaa ajankohtaista tietoa valtiontalouden kannalta tärkeistä aiheista päätöksenteon tueksi ja samalla varmistaa hallinnon tilivelvollisuuden toteutumisen. Viraston toiminta varmistaa myös taloudenhoidon tuloksellisuuden edistämisen luottamusta päätöksentekoon sekä sen avoimuuteen ja kestävyys. Samalla viraston tehtävänä on tunnistaa ja tarkastaa valtiontalouden kannalta keskeisiä riskejä. Viraston tehtävänä on myös edistää finanssipolitiikan läpinäkyvyyttä ja ymmärrettävyyttä ja julkisen talouden vakautta ja kestävyyttä.

Virasto ottaa vuosikertomuksessaan kantaa kehyksestä luopumiseen: Kehysjärjestelmä on toiminut voimassa ollessaan varsin hyvin ja rajoittanut valtion menojen kasvua, ja nyt kuitenkin 2020 koronan takia, tai sen varjolla, on voitu kehys unohtaa ja velkaantua massiivisesti. Suoraan koronasta johtuvien menojen lisäksi hallitus on lisännyt pitkäkestoisia julkisia kuluja muutenkin. Näitä kuluja on perusteltu kutsumalla niitä ”tulevaisuusinvestoinneiksi”. Meneillään olevan vuoden talousarviossa ei olla kyetty palaamaan takaisin kehykseen. Tästä virasto kantaa aivan aiheesta huolta. Tämä nostetaan esiin erityisesti valtion kehysjärjestelmää koskeneessa tarkastuksessa. Se pitää puutteellisesti perusteltuina kertaluonteisiksi ja finanssipoliittisesti pakollisiksi ja koronasta johtuviksi kuvattuja menoja. Huomioitavaa on, että kehykseen ei olla palaamassa kahtena seuraavana vuotena. Viraston painava huoli ja esitys siitä, että kehykseen pitää palata mahdollisimman nopeasti, ovat kannatettavia.

Virasto nostaa esiin myös yritystukien kohdentamisen ja siihen liittyvät epäkohdat. Business Finland ja ely-keskukset jakoivat tukia runsaasti sellaisille yrityksille, jotka eivät olleet kärsineet koronakriisistä taloudellisesti. Avustuspäätösten arvioinnin valmistelu epäonnistui. Kaikkia hakijoita ei kohdeltu tasapuolisesti. Tämä johti liian monessa tapauksessa siihen, että tukilinjaukset olivat epäselvät. Toisia hakijoita kohdeltiin liian tiukasti ja osaa taas liian väljästi. Erityisesti alkuvaiheessa päällekkäisten eri tukimuotojen yhtäaikainen käyttöönotto teki hakemisen ja myös tukipäätösten tekijöiden tehtävän hankalaksi. Kehittämistukia kohdentui muutenkin hyvin pärjääville tukku- ja vähittäiskaupan toimijoille, mutta liikevaihto laski kuitenkin eniten majoitus- ja ravitsemustoiminnassa. Nämä sektorit jäivät tukien jaossa valitettavasti vähemmälle. Ensimmäisten tukimuotojen epätarkkuuksia yritettiin sitten myöhemmin paikata käyttöön otetuilla kustannustuilla, joita valmistettiin pidempään ja muokattiin paremmin toimiviksi useilla hakukierroksilla. Virasto toteaa,

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

että myös verojenmaksun lykkääminen ja lainoille annetut takaukset tukimuotoina jäivät merkityksiltään vähäisiksi. Lisäksi virasto toteaa, että koronan perusteella myönnettyt tuet eivät kohdentuneet yritysten talousvaikeuksien kannalta katsottuna erityisen hyvin.

Perustuslain 90 §:n mukaan tarkastusviraston tehtävänä on myös tarkistaa valtion, ministeriöiden ja muiden tilinpäätösvelvollisten virastojen tilinpäätökset. Tarkastusvirasto antoi vuodelta 2020 62 tilintarkastuskertomusta valtion kirjanpitoyksiköille. 18 niistä eli 29 prosenttia sai huomautuksen, ja näitten huomautusten määrä on myöskin ollut kasvussa viime vuosina. Merkittävä huomautuksen saaja on muun muassa valtiovarainministeriö ja siellä Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus. Myöskin tuomioistuineläimästä huomautettiin, ja sitten työ- ja elinkeinoministeriötä, ja sieltä sitten tarkemmin juuri elyjen ja TE-toimistojen toimintaa ja samoin Business Finlandia.

Toimintakertomuksesta ilmenee kuitenkin, että virasto on tehnyt työtänsä huolella ja tunnistanut ja myös tarkastanut valtiontalouden kannalta olennaisia riskejä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

17.20 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Valtiontalouden tarkastusviraston on lain nojalla annettava toiminnastaan vuosittain kertomus eduskunnalle. Tämän lähetekeskustelussa olevan kertomuksen alussa pääjohtaja Matti Okko toteaa hyvin, että hallinto on uudistunut kriisin keskellä: ”Poikkeusolot ovat haastaneet valtionhallinnon, mutta se on pystynyt vastaamaan vaatimuksiin ja turvaamaan talouden toimintaedellytykset. Samaan aikaan valtioneuvoston olisi isojen uudistusten valmistelussa ja toimeenpanossa kyettävä varmistamaan luotettava tietopohja ja riskienhallinta.”

Valtionhallinnon taloudenhoidon asianmukaisuudessa on havaittu heikentymistä, ja kehityksen kääntämiseksi on sisäistä valvontaa nyt sitten vahvistettava. Myös tarkastusviraston itsensä tulee näyttää omalla toiminnallaan parempaa esimerkkiä. Tarkastusvirasto onkin lähtenyt läpivalaisemaan toimintaansa ja korjauksia on tehty ja tehdään edelleen. ”Tarkastusviraston on oltava esimerkillinen avoimuuden ja luottamuksen edistäjä ja olennaisen tiedon tuottaja.” Hyvä, että pääjohtaja Matti Okko toteaa tämän omassa kirjoituksessaan.

Esimerkillisyyttä tarvitaan pääjohtajan mielestä myös siksi, että, kuten edellä jo totesin, viraston tekemien tarkastusten perusteella taloudenhoidon laillisuudesta on valtionhallinnossa lipsuttu. Tarkastusvirasto onkin joutunut antamaan aiempaa enemmän huomautuksia taloudenhoidon laillisuudesta. Nyt on siis paneuduttava enemmän sisäisen valvonnan toimivuuteen.

Puhemies! Kertomuksessa tulee esille, että valtion velanoton ja tukitoimien ansiosta Suomi on selvinnyt koronasta ennakoitua paremmin. Valtio onnistui toimillaan pehmentämään kriisin aiheuttamia taloudellisia ja inhimillisiä vahinkoja. Suomen joustavaa sosiaaliturvajärjestelmää on pidetty yhtenä tekijänä siinä, että kansalaisten toimeentulo ei ole kohtuuttomasti heikentynyt pandemian aikana. Myös yrityksiä on pystytty tukemaan, mikä on ollut kansantalouden kannalta tärkeää. Toisaalta yritystukien jakoperusteita on myös kritisoitu. Tuet eivät välttämättä ole kohdentuneet kriisistä eniten kärsineille yrityksille. Kertomuksessa todetaankin, että yritystukien tarkoituksenmukaisuutta pitää arvioida kokonaisuutena.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Puhemies! Vaikka olemme pärjänneet kriisissä hyvin, niin opittavaakin on, ja nyt on opivan analyysin ja arvioinnin aika. Viraston raportissa kritisoidaan voimakkaasti samaa asiaa kuin mitä tulevaisuusvaliokunta on jo aiemmin tuonut esille: koronakriisin tyyppiin uhkaan ei yhteiskunnassa oltu varauduttu, vaikka tällainen kulkutautiuhka oli tunnistettu jo kauan ennen kriisiä ja esimerkiksi tulevaisuusvaliokunta oli tuonut tätä uhkaa mietinnöissään useamman kerran esille. Ennakointitietoa ei kuitenkaan hyödynnetty eikä sitä osattu kytkeä riskienhallintasuunnitelmiin. Nyt olisikin tärkeää nopeasti rakentaa eheä polku ennakointitiedon keräämisestä riskienhallintasuunnitelmien tekemiseen ja sieltä oppivaan arviointiin. Näin voimme olla paremmin valmentautuneita seuraaviin kriiseihin.

Arvoisa puhemies! Tässä oli nopeasti selaten löytämiäni havaintoja tästä hyvästä raportista, mutta nyt tarkastusvaliokunta lähtee syvällisesti tarkastelemaan tätä raporttia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

17.23 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Joitakin asioita nostan tästä kertomuksesta esille.

Ensinnäkin tämä talouskysymys ja kehyksiin palaaminen oli hyvä jo tässä nostaa esiin aikaisemmin. Kertomuksessa todetaan ihan oikein, että valtion elvytys- ja tukitoimet ovat olleet tärkeitä talouden turvaamisen kannalta poikkeusoloissa, ja näin se tietysti onkin. Kääntöpuoli siinä asiassa on tietenkin se, että valtio on velkaantunut voimakkaasti, ja se meidän täytyy muistaa. Kehyksiin on siis palattava, ja nyt kun talous nousee, niin lisää löylyä julkisilla menoilla ja jatkuvalla elvytyksellä ei enää pidä heittää, ettei talous kerta kaikkiaan ylikuumene.

Koroista sen verran täällä todetaan, että vaikka valtionvelka on voimakkaasti kasvanut, niin korkomenot ovat viimeisen vuosikymmenen aikana laskeneet johtuen alhaisista koroista, mutta se ei oikeuta meitä unohtamaan sitä, että velat on myös maksettava. Nämä korot erääntyvät jossain vaiheessa ja niitä pitää sitten uudelleen järjestellä, ja korkojen nousu on taloudellinen riski.

Positiivinen viesti on se, että valtio ja yhteiskunta toimivat koko kriisin ajan hyvin tai kiitettävästi. Maksatukset kansalaisille toimivat, viranomaistoiminta toimi. Totta kai monia päätöksiä jouduttiin tekemään paineessa, aikapaineessa, ja osittain hieman valmistautumattomina, ja siinä oli välillä viiveitä ja viestintäongelmia, mutta kuitenkin kokonaisuus oli hyvä.

VTV:n toiminnasta totean, että kuten tässä kertomuksessa todetaan, he ovat harjoittaneet itsetutkiskelua. Erityistilintarkastus on tehty, ja tarkastusvaliokunta teki mietinnön, ja ne on luettu ja toimintaa korjataan. Nyt meillä on alkanut sitten uuden pääjohtajan rekrytointiprosessi, ja valiokunta varmasti kyllä keskittyy siihen työhön täydellä osaamisella ja painolla, mitä meillä on käytettävissä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Kiljunen, Kimmo.

17.26 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Varmuuden vuoksi tulen tähän pönttöön. Kun nämä mikrofonit eivät tunnu tänään toimivan, niin täältä ainakin ääni kuuluu. Ehkä antaa minuuttejakin vielä aikaa, jos puheenvuorossa on pituutta.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Tässä on, arvoisa puhemies, nyt kuultu paljon tarkastusvaliokunnan jäsenten arvioita Valtiontalouden tarkastusvirastosta, ja hyvä niin ja tärkeä niin, koska tietysti mennyt vuosi takanapäin ei ole ollut kaikkein helpoin, ei tarkastusvaliokunnalle eikä myöskään tarkastusvirastolle. Aivan kuten tässä vuosikertomuksessa nyt todetaan sivuhuomautuksena, ei suuresti alleviivaten, niin tämä pääjohtajakysymys oli hankala ja laitoksen uskottavuuden kannalta olivat kyllä välttämättömiä ne toimenpiteet, mihin tässä ryhdyttiin. Nyt ollaan sitten uusin voimin liikenteessä. Tavallaan Valtiontalouden tarkastusviraston integriteetti ja uskottavuus ovat tietysti instituutille hyvin keskeisiä silloin, kun me puhumme valtion, julkisen hallinnon varojen käytöstä. Sehän näitä seuraa. Tässä tapauksessa on tärkeätä rekisteröidä myöskin sen oma varojen käyttö, niin että se on asiallisella tavalla hoidettu.

Arvoisa puhemies! Minäkin kiinnittäisin tässä raportissa huomiota ehkä yhteen seikkaan.

Muuten ansiokas raportti monella tavalla ja ansiokas raportti myöskin tältä osin, mikä koskee kehysuunnittelua. Siellä annetaan varovaisesti ymmärrystä sille, että kehyksiin olisi syytä palata, mutta samanaikaisesti ihan oikein sille — ja se on tärkeä meidän tässä keskustelussa kyllä huomioida — että tämä kehysraamitus, jota me budjetit laatimme aina vuosittain teemme, on myöskin osittain ongelmallinen. Valtiontalouden tarkastusvirasto kiinnittää siltä osin huomiota, että kyllä, on nyt tärkeätä, että tämmöinen vastuullinen talouspolitiikka, taloudenpito varmistetaan pitkäjänteisesti, myöskin vuositasolla kokonaisvaltaisesti ja järkevästi hoitaen, minkä pohjan kehykset tavallaan luovat, mutta myöskin niin, että ei pelkästään raamiteta niin sanottua menopuolta. Tässä tarkastusviraston arviossa puhutaan siitä, että meidän täytyisi myöskin tämä tulopuoli pyrkiä raamittamaan yhtä lailla ja nähdä myöskin nämä verokapeikot ja sielläkin puolella olevat ongelmat siinä suhteessa, että myöskin veropohjan laajennus on omalla tavallaan järkevää tässä yhteydessä huomioida, jolloin me saamme sen tulopohjan rakennettua pitkässä juoksussa suunnitelmalliselle pohjalle. Tämä kokonaisuus tässä tietysti täytyisi huomioida.

Arvoisa puhemies! Ehkä tähän liittyen voisi sanoa, että saattaisi kyllä olla paikallaan arvioida tätä kehysmenettelyä myöskin pitkäjänteisemmin. Vuosien varrella, kun se on ollut tässä meillä hallitsevana, keskeisenä instrumenttina budjettia laadittaessa, olemme kyllä havainneet, että sitten on kaikkein suurimmissa menoerissä kiertoliikkeitä. Meillä on tässä tämä HX-hanke tämän vuoden osalta, tämän vuoden budjettia hyväksyttäessä ylivoimaisesti suurin menoerä. Se rahoitetaan yhtäkkiä budjetin ulkopuolelta, kehysten ulkopuolelta, ikään kuin se ei olisikaan julkista varainkäyttöä. Tämäntapainen tietysti on hämäävää. Se on täysin hämäävää suhteessa siihen, miten julkista taloutta ylläpidetään.

Samoin luonnollisesti oli itsestäänselvää, että niiden suurten menoerien käyttöönotto, joka tässä koronaepidemian yhteydessä oli pakko tehdä, tapahtui tietysti täysin väistämättä kehysten ulkopuolella. Kyllähän tässä on myöskin syytä arvioida tämä kehysmenettely suhteessa siihen, miten se sitten aidosti toimii ja reflektoi yhteiskunnan tarpeisiin, ja tässäkin on tärkeä arvioinnin paikka.

Puhemies! Tähän liittyy varmaan myöskin se, että osittain tietyissä isoissa investoinneissa on menty myöskin näihin yhtiöittämismuotoihin, joilla kierretään tämä kehysmenettely. Siinä suhteessa tässä saattaisi ehkä olla pidemmässä juoksussa kokonaisarvioinninkin paikka siinä, kuinka näitä kehyksiä jatkossa kehitetään eteenpäin niin, että ne vastaavat reaalisesti, oikealla tavalla budjettisuunnittelun tarpeisiin, jotka on syytä tietysti rekisteröidä ja huomioida. Siinä mielessä tämä VTV:n vuosikertomus tässä asiassa antaa osviittaa, että on tätä kokonaistarkastelua syytä jatkossa tehdä.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

17.30 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Minusta on tärkeää huomata, että Valtiontalouden tarkastusvirastolla ei varmastikaan ole ollut mitä parhain vuosi takanaan, ja olemme nähneet tässä kovinkin ikävää huomiota. Me tarkastusvaliokunnassahan käsittelemme aiemmin hyvin laajasti tätä tilannetta laajassa mietinnössä, jossa toimme esiin tiettyjä kehittämis ehdotuksia ja nostimme esiin ongelmakohtia. Minusta on hyvin tärkeää, että tässä on nyt selkeästi ilmoitus siitä, että näihin on ikään kuin tartuttu, otettu koppi ja lähdetty läpivalaisemaan ja kehittämään toimintaa. Se on äärimmäisen tärkeää, sillä tällä jos millä instituutilla tulee olla kansalaisten luottamus, ja se todettakoon tähän alkuun.

Ehkä näistä, itse asioista, mitä tässä nousee, haluaisin kiinnittää huomiota juuri siihen, että virasto arvioi kaiken kaikkiaan tämän koronan hoidon onnistuneen myönteisesti, eli ollaan onnistuttu eri toimin pehmentämään tämän kriisin vaikutuksia niin inhimillisesti kuin taloudellisesti. Inhimillisesti oli tietenkin hyvin tärkeää, että jo alkuvaiheessa lähdettiin terveys edellä, lähdettiin siitä, että kaikista pidetään huolta, emme päästä ihmisiä tipumaan oman onnensa nojaan ja pidämme huolta myös yrityksistä ja siitä, ettei konkurssi-aaltoja synny, ja kaikesta tästä, tässä ja nyt -toimin, lukuisissa lisätalousarvioissa. Tämän jälkeen valitsimme selkeästi elvytyksen tien, jolloin sitten taas katsoimme tulevaisuuteen ja katsomme edelleen niin, että emme pistä mitään äkkipysäytystä talouden kasvulle ja työllisyyden kohentumiselle, vaan nimenomaan stimuloimme talouskasvua, ja kyllähän nyt nämä viimeiset talousennusteet näyttävät, että tämä on ollut täysin oikea valinta, täysin oikea suunta, ja se on ollut minusta merkittävä huomio, että Suomessa on kuitenkin kaikin puolin niin taudin hallinnassa kuin sitten taloudenhoidossakin onnistuttu ihan Euroopan kärkipaikoille, ja tämä on tärkeää.

Tähän nähden haluan kyllä korostaa sitä, että vaikka tässä kehysmenettelyssä on varmasti paljon petrattavaa, sitä on kehitettävä, ja mietitäänkin tulevaisuudessa muun muassa tämä tulojen suhde, minkä edustaja Kiljunen aiemmin nosti esiin, niin kyllä se sitten kuitenkin, kun nyt ollaan tätä kehystä tulkittu vielä joustavasti, on aivan yhtenevää esimerkiksi EKP:n ja OECD:n viestin kanssa, mikä maailmalla on, että alkää pistäkö peltejä tukkoon liian nopeasti. Ja itse en kyllä mitenkään jaksaisi uskoa, että parempaa seuraisi, jos olisi väenvängällä esimerkiksi ensi vuoden osalta menty miljardiluokan leikkaukseen. Minusta se olisi varmasti virhe, [Puhemies: Kiitoksia!] ja sen haluan tässä, puhemies, erikseen vielä todeta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.33 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kimmo Kiljunen nosti ansiokkaasti äsken esille tämän kehysasian vaikeuden ja sen, miten sen kanssa tulisi olla varovainen — aivan viisasta puhetta ja helppo allekirjoittaa joka sana. Mutta otan oikeudekseni nyt siinä yhteydessä, kun käsittelemme Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomusta, nostaa esille myös tämän EU-rahoituksen, vaikka nämä ylimääräiset erät eivät kehysten sisälle varmaan kuulukaan — enkä ymmärrä, minne ne sitten kuuluvat.

Viittaan tässä, arvoisa puhemies, maanantaina täällä vierailleen EU-komission puheenjohtajan von der Leyenin Suomessa käyttämään lyhyen puheenvuoroon: ”Euroopan komissio on tänään antanut myönteisen arvion Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmas- ta. Kyseessä on tärkeä vaihe menettelyssä, jossa EU myöntää Suomelle elpymis- ja palau-

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

tumisvälineestä 2,1 miljardia euroa tukea, jota ei tarvitse maksaa takaisin.” ”Jota ei tarvitse maksaa takaisin’ on tietysti puhdas silmänkääntötempu”, toteaa Mika Koskinen, Ilta-lehden toimittaja, jonka ansiokasta juttua tässä juuri siteerasin.

En malta olla vielä sanomatta sitä, että arvoisa, viisas toimittaja on ottanut tästä asiasta paremmin selkoa, mikä on kunnioitettavaa, ja hän pohtii myös tässä Iltalehden jutussa, että kun Suomen nettomaksuosuus tästä elvytyspaketista on 4,5 miljardia euroa, niin näin syntyneillä työpaikoilla on niinkin kova hintalappu kuin 562 500 euroa per kappale. Elikkä, arvoisa puhemies, en ole mikään huipputalousasiantuntija — ehkä omia asioitani olen pystynyt aika hyvin hoitamaan ja huutooni vastaamaan — mutta jos valtiontaloutta hoidetaan tällä tavalla, että rikomme jäsenyys sopimuksia ja lähdemme maksamaan toisten velkoja, niin uskon, että seuraavat Valtiontalouden tarkastusviraston raportit ovat paljon synkempää luettavaa. En tietenkään sitä toivo, mutta pahoin pelkään. Tämä rahan kylväminen tuonne Euroopan turuille ja toreille on saavuttanut sellaiset mittasuhteet, että minua ihan oikeasti hirvittää. Kyllä minä yöni edelleen pystyn jotenkuten nukkumaan, mutta aina silloin tällöin, kun joku asia nousee mieleeni... Ja tämä on ensimmäisten joukossa, miten Suomi-poloisen tässä kisassa käy. Kysymys on nimenomaan puhtaasti Suomen valtiontalouden hoidosta. Jos me leikimme niin sanottua hyväntahtoista hupsua, joka työntää rahaa toisille maille, esimerkiksi Italiaan, jonka kansallisvarallisuus on valtava Suomeen verrattuna — pelkkä kultavaranto on aivan käsittämättömän iso Suomeen verrattuna — eli jos lähdemme leikkimään Kroisos Pennosta ja jaamme rahaa tuonne Eurooppaan, niin kyllähän ne seuraavat raportit, mitä me täällä Valtiontalouden tarkastusviraston kirjoittamina luemme, ovat aika murheellista luettavaa.

Lopuksi kiitän eduskunnan tarkastusvaliokuntaa, joka otti ansiokkaasti tämän Valtiontalouden tarkastusviraston vaikean asian käsittelyynsä ja suoraselkäisesti vei sen loppuun saakka ja teki hyvää työtä. Puheenjohtaja ei taida olla paikalla, mutta varapuheenjohtaja Mäkisalo-Ropponen on paikalla — hänelle kiitokset, ja toivon, että tämä kiitos kiirii kaikille, myös sekä puheenjohtajalle että muillekin jäsenille, koska se työ oli kunnioitettavan hienoa ja se tehtiin arvokkaasti, jämäkästi ja niin, ettei turhia kommentteja kuulunut.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Totean, että meillä on Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus eduskunnan käsittelyssä, ja siihen keskitytään. — Edustaja Niemi.

17.37 Veijo Niemi ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Lyhyesti kommentoin tätä VTV:n tarkastuskertomusta eduskunnan tilintarkastajien puheenjohtajana. Sillä kohtaa, kun alkoi tulla julkisuuteen epäkohdista tietoa VTV:n osalta, että on syytä ottaa hieman tarkempaan käsittelyyn tämä VTV:n asia, pyysin hallintojohtajalta lisämäärärahan tarkempaan erityis-tilintarkastukseen, ja näiden epäkohtien osalta, mitä sieltä nyt sitten löytyi, olemme hyvässä hengessä edenneet VTV:n kanssa ja vt. pääjohtaja Matti Okon kanssa käydyissä keskusteluissa. Uskon tällä hetkellä, että VTV:n laiva on palannut sille oikealle reitille, mikä on VTV:n toiminnan alkuperäinen tarkoitus, elikkä tarkastamaan noin 60:ta muuta valtion virastoa, heidän toimintaansa ja toiminnan oikeellisuutta. Toivon, että tästä eteenpäin pääsemme nyt uuden pääjohtajan haun myötä näissä kaikissa asioissa lausumaan tulevaisuudessa myös VTV:n osalta niin sanottuja puhtaita tilintarkastuskertomuksia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

17.39 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Vielä pieneksi jatkoksi näihin tarkastusviraston kertomuksen asioihin nostaisin tämän tukien kohdentumisen, mihin virasto kiinnittää huomiota, eli sen, että varsinkin alkuvaiheessa, kun toki meidän piti nopeasti pistää massiivisia, isoja tukisummia, niin välttämättä emme olleet aivan tarpeeksi yhteiskuntana luoneet sellaista järjestelmää, että se tuosta vain onnistuisi siten, että tuet menevät juuri oikeaan paikkaan, juuri eniten tarvitseville. Aika vaikeita tilanteitahan syntyi alkuvaiheessa, kun kävi ilmi, että muun muassa Business Finlandin tukia oli mennyt aika paljon myös sellaisille tahoille, jotka välttämättä ihan eniten niitä eivät olisi tarvinneet, ja sitten taas toisaalla moni pieni toimija, joka ihan oikeasti oli tuen tarpeessa, saattoi kaikista eri systeemeistä — niitä oli kuitenkin usea eri taho, mistä näitä tukia pystyi hakemaan — jäädä kuitenkin väliinputoajaksi.

Tuolla valtiovarainvaliokunnassa, missä olen itse jäsenenä, kiinnitimme tähän muutamaankin otteeseen vahvaa huomiota ja kirjasimme terveisinämme tulevia lisätalousarvioita ajatellen, että nyt täytyy ihan oikeasti kiinnittää vahvaa huomiota siihen, että tuet menevät myös niitä eniten tarvitseville, ja tähänhan tuli sitten kohennusta kierros kierrokselta, tuli tämä kustannustuki. Ja kun itse olen sivistys- ja tiedejaoston jäsen siellä valtiovarainvaliokunnan puolella, kiinnitin erityisesti huomiota siihen, että kulttuurin tukemisessa oli hyvä, hieno asia, että saimme mittavia summia kulttuurille. Se todellakin ansaitsee sen ja kärsii kovasti tästä ahdingosta, on kohtuuttomia tilanteita. Satoja miljoonia pystyimme autamaan, mutta oli ongelmaa siinä, että esimerkiksi ensimmäisistä eristä jäi mittava freelancerjoukko vaille tukea. Sitten sitä hieman korjattiin, yritettiin kohdentaa paremmin, ja valiokunta useaan otteeseen lähetti terveisiiä, että tähän on kiinnitettävä huomiota.

Eli näitä eväitä varmasti vastaisuuden varalle virasto meille antaa, ja myös täällä eduskunnassa ja hallituksessa niitä pohditaan: miten pystymme paremmin varautumaan, mikäli tulee tällaisia kriisejä, jotka vaativat epätavallisia toimia, että niissä tilanteissa pystyisimme toimimaan mahdollisimman tehokkaasti ja tällä tavalla myös varautumaan osaltamme tulevaisuuteen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen Kimmo, olkaa hyvä.

17.41 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Hieman vielä tästä kysymyksestä, minkä edustaja Viitanen tässä otti esille ja myöskin edustaja Hoskonen toi esille: tässä Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomuksessa tuodaan kyllä hyvin selkeästi esiin se, että tänä kriisiaikana pandemian hoidossa tämä velan hallinta ja varainhankinta on hoidettu asianmukaisesti ja hyvin. Sitä on nyt syytä alleviivata tässä, koska se näkyy niin selkeästi tässä.

Meillähän kävi komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen täällä maanantaina, ja hän totesi käytännössä tämän saman asian suhteessa hallitukseen. Siinä mielessä jäin hieman pohtimaan — vaikka puhemies totesikin, että nyt keskitytään tähän vuosikertomukseen, niin sanon vain lauseen siitä — kun edustaja Hoskonen kritisoi sitä elpymisrahastosuunnitelmaa, joka on osa sitä Suomen varainhankintaa osana Euroopan unionia kokonaisuudessaan näissä asioissa, että siinä Suomi maksaisi muiden osuuksia. Tosiasiassa me tiedämme — annan vain lukusarjan: Tämän elpymisrahaston on laskettu tuottavan 2 prosentin kasvun koko Euroopan unionin alueella. Se on tärkein vientialue Suomelle, ja se tuo työpaikkoja 20 000. Jos joku toimittaja laskee tämän toisesta kulmasta, että kalliita työ-

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

paikkoja, niin jään pohtimaan tätä. Ainakin Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus kertoo tästä asiasta toista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, että se 30 minuuttia, mikä tähän keskusteluun etukäteen varattiin, on kulunut, mutta nyt jos on lyhyitä, tiiviitä puheenvuoroja eikä niitä tule lisää, niin sallin vielä nämä kaksi. — Edustaja Wallinheimo.

17.43 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Kiitos tästä. Kuuntelin tuossa edustaja Viitasta, en edellistä puheenvuoroa vaan sitä edellistä, ja kyllähän se kuulosti enemmän Tammelan torin tarkastusviraston vuosikertomukselta kuin Valtiontalouden tarkastusvirastolta. Tästä kehyksestä, kun hän sanoi näiden kehysten rikkomisesta, täällä nimenomaan lukee: ”Julkisen talouden kestävyys kannalta on kuitenkin huono tilanne, ettei vielä ole palattu noudattamaan valtiontalouden kehyksiä. Talouden ennusmerkit ja esimerkiksi tarkastusviraston suhdannetilanteen lämpökartta osoittavat, että talouden nousu on alkanut vahvana. Tällaisessa tilanteessa nimenomaan tulisi pyrkiä rajoittamaan julkisia menoja.”

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Laakso.

17.44 Sheikki Laakso ps: Arvoisa herra puhemies! Täytyy Hoskosta kiittää kyllä hyvästä puheesta, vaikka asian vierestä jonkun verran menikin. On tosiaan tärkeätä, että otetaan nämä VTV:n esille tuomat epäkohdat kunnolla huomioon eikä niitä vain jätetä tyhjäksi paperiksi vuosikertomukseen. Elikkä kyllä pitää oikeasti hallituksen ottaa se linja, että niitä huomioita vähän yritetään noudattaakin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Tässä on kai perusteltua myöntää edustaja Viitaselle lyhyt vastauspuheenvuoro.

17.44 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mikki ei ole päällä.

Niin, puhemies, nimi mainittiin. Kiitos tästä mahdollisuudesta.

Lyhyesti vastaan: Kyllä mielestäni edustaja Wallinheimon kannattaisikin mennä sinne Tammelan torille kuuntelemaan sitä viisautta. Siellä ihmiset ovat hyvin tyytyväisiä siitä, kun tulevat keskustelemaan, että oli hyvin tärkeää, että ”minä pienenä yrittäjänä sain mahdollisuuden saada työttömyysturvaa silloin, kun oli vaikeat ajat”. Ja kyllä ihmiset sitäkin hieman kauhulla katsovat, jos on yhteiskunnassa tahoja, jotka ajattelevat, että nyt me sillä selviäisimme, että alkaisimme leikkaamaan vaikkapa työttömyysturvaa tai heikoimmilta etuuksia pois, niin kuin esimerkiksi edustaja Sinuhe Wallinheimon edustama eduskuntaryhmä tekisi. Kyllä silloin olisimme kovissa vaikeuksissa. Ei nyt pidä pientä ihmistä lanistaa vaan antaa potkua tulevaisuuteen myönteisessä mielessä.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

10. Tietosuojavaltuutetun toimiston toimintakertomus 2020

Kertomus K 9/2021 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

11. Lakialoite laiksi ajokorttilain 22 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 3/2021 vp Sheikki Laakso ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Esittelypuheenvuoro, edustaja Laakso, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.46 Sheikki Laakso ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin, tässä lakialoitteessa on tarkoitus saada korjattua pienen pientä vipaa. Meillä liikenteessä pakettiautoja tulee teilläkin vastaan jatkuvasti, ja te ette tiedä oikeasti, ovatko ne pakettiautoja vai ovatko ne niin sanotusti C1-luokan kuorma-autoja. Niissä kokonaispainossa on eroa 10 kiloa, mikä tarkoittaa sitä, että kantavuudessa on eroa 10 kiloa.

Tämä homma, että näitä on Suomeen tullut, johtuu meillä verotuksellisista syistä. Aikoinaan näitä C1-luokan kevytkuorma-autoja ei kauheasti ollut, koska pakettiautot olivat verovapaita, mutta aikoinaan, kun pakettiautot myös siirrettiin autoveron piiriin, niin nämä niin sanotut C1-luokan kevytkuorma-autot ovat aivan samoja autoja aivan samoilla osilla, niissä ei ole mitään muuta kuin paperilla 10 kiloa kokonaispainossa eroa.

Nyt on tullut ilmi sellainen ongelma, että tässä on sitten meidän ajokorttilainsäädännössä tällainen, ei se nyt virhe ole, mutta sellainen epäkohta, että vanhempi ihminen, joka joutuu uusimaan korttiaan kuorma-autokortin omistavana kahden vuoden välein, voisi antaa sen kuorma-autokorttinsa ja yhdistelmäkorttinsa pois, mutta hän ei saisi ajaa sillä omalla C1-luokan pakettiautolla, elikkä pitäisi vaihtaa se auto kokonaispainoltaan 10 kiloa kevyempään.

Tilanne on se, että on loppupelissä todella helppo korjata tämä pieni kömmähdys, mikä tässä on tullut, koska meillä on kuitenkin lainsäädännössä C1-luokka, mikä ei oikeuta kuitenkaan niin sanotusti oikeita isoja kuorma-autoja ajamaan. Tällöin tulisi se tilanne, että tällaisten vanhempien herrasmiesten ja rouvien eivät tarvitsisi sitä ajokorttia pitää väkisin ja käydä kahden vuoden välein testaamassa, vaan he voisivat siirtyä siihen samaan kuin B-luokan ajokortissa, että viiden vuoden välein käydään se todistus toimittamassa poliisille. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

17.49 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Yli 70-vuotiaiden C1- ja C1E-luokan ajokorttien uusimisvälin pidentäminen 2—5 vuoteen, kuten myös B-luokan ajokortin käyttöä koskeva lakiesitys, jonka edustaja Laakso esitti, tuntuu erittäin joustavalta ja oikeudenmukaiselta, joten kannatan sitä lämpimästi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.49 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! — Kokeillaan, toimiiko tämä. Näköjään vielä toimii.

Ensinnäkin kiitän edustaja Laaksoa erinomaisesta lakialoitteesta. Tässä on esimerkki siitä, miten tällaiset pienet virheet, jotka jäävät — tai eivät ne virheitä ole, mutta aika muuttuu — menevät näin hullunkurisiksi, kuten tässä edustaja Laakson esittämässä lakialoitteessa asia on. Tuolla pienellä, vähäisellä muutoksella palvelemme ihmisiä ja saatamme mahdolliseksi sen, että ei tarvita turhaa byrokratiaa ja saamme samalla näille ihmisille turvattua sen liikkumisen mahdollisuuden jatkossakin. Edellisen hallituksen ajanahan, pääministeri Sipilän hallituksen aikana, tehtiin byrokratian purkutalkoot: siellä yli 300 eri semmoista hullunkurista säädöstä oikaistiin järkeväksi, joten jos nyt tämän hallituksen aikana samaan ei ehkä pääsekään, niin ainakin seuraavassa toivoisin, että tällaisia turhia byrokraattisia pykäläiä oiotaan — sehän palvelee vain ihmisiä, ja veronmaksajathan siitä kiittävät sitten, kun aika on.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

17.50 Veijo Niemi ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Edustaja Laakson esitys on todella hyvä. Itsekin olen tätä samaa asiaa miettinyt, ja monta kertaa tuli ennen vanhaan näitä ajo-aidon säilymisen allekirjoituspyyntöjä meikäläisellekin.

Nyt kun todellakin on B-ajo-oikeus ja 70 tulee täyteen, siinä on se viiden vuoden siirtymäaika, ennen kuin tarvitsee seuraavaa ajokorttia. On aivan loistava asia, jos saadaan aikaan muutos C1- ja C1E-ajokortteihin verrattuna C- ja CE-ajokortteihin, joissa vaaditaan lääkärintodistus kahden vuoden välein. Todellakin tällainen pakettiauto, jos se painaa siten 3 500 tai 3 450 kiloa, voi olla silloin C1-kevytkuorma-auto, ja jos sinne perään saadaan sitten E, eli voidaan esimerkiksi asuntovaunua sillä vetää, ja lääkärintodistuksen esittämisvaatimus saataisiin tällä siirrettyä viiden vuoden välein, kuten B-ajo-oikeudessa, niin tämä olisi todella järkevää. Kannatan tätä ehdotusta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

12. Lakialoite laiksi alkoholilain muuttamisesta

Lakialoite LA 8/2021 vp Sinuhe Wallinheimo kok ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.52 Sinuhe Wallinheimo kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessani alkoholilain muuttamisesta on kyse nykyisen epäselvän ja paljon julkisuuttaakin saaneen alkoholin etämyyntiä koskevan lainsäädännön ja sääntelyn selkeyttämisestä. Perustelut, arvoisa puhemies, tälle lakialoitteelle ovat seuraavat:

Alkoholin etämyyntiä koskeva kokonaisuus jäi vaalikaudella 15—19 toteutetussa alkoholilain kokonaisuudistuksessa selkeyttämättä pääosin siitä syystä, että asiasta ei silloin löytynyt poliittista yhteisymmärrystä. Suomen alkoholilainsäädännössä ei ole koskaan ollut etämyyntiä suoranaisesti koskevia säännöksiä, ja se on koko EU-jäsenyyden ajan toiminut lähinnä valmisteverotusta koskevan sääntelyn ja viranomaisohjeistuksen varassa. Vuonna 2007 sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla omaksuttiin näkemys, että etämyynti olisikin kiellettyä ja toisaalta niin sanottu etäosto olisi sallittua. Mikään laki ei tässä yhteydessä muuttunut, eikä tätä väitettyä kieltoa koskaan notifioitu EU:lle. Toisaalta kauden 15—19 kokonaisuudistuksen yhteydessä etämyyntikysymys jäi ratkaisematta osin siksi, että EU-komissio ei hyväksynyt etämyynnin kieltämistä. Etämyynnin sääntelyä koskeva erillinen lakimuutoshanke kaatui niin ikään komission yksityiskohtaiseen lausuntoon, jossa todettiin muun muassa, että etämyynnin kieltäminen olisi tuonnin määrällinen rajoitus, jollaiset ovat sisämarkkinoilla kiellettyjä, ellei pystytä osoittamaan toimenpiteen olevan tehokas ja välttämätön keino saavuttaa tiettyjä päämääriä, jotka on tyhjentävästi määriteltävä. Tällaisia perusteita sosiaali- ja terveysministeriö ei kyennyt esittämään.

Arvoisa puhemies! Huolimatta siitä, että mitään lakiin perustuvaa ja EU-oikeuden näkökulmasta soveltamiskelpoista etämyyntikieltoa ei ole koskaan ollut, sosiaali- ja terveysministeriö... [Puhujan mikrofonin sulkeutui — Puhuja siirtyy toiselle puhujakorokkeelle — Hannu Hoskonen: Liikunta parantaa ääreisverenkiertoa!] Arvoisa puhemies, pahoittelut! — Huolimatta siitä, että mitään lakiin perustuvaa ja EU-oikeuden näkökulmasta soveltamiskelpoista etämyyntikieltoa ei ole koskaan ollut, sosiaali- ja terveysministeriö ja sen alainen hallinto käytännössä toteuttavat kieltoa, mistä esimerkkinä on joukko STM:n ja Valviran aloitteesta vuonna 20 käynnistettyjä poliisitutkintoja etämyyntitoimintaa harjoittavia yrityksiä vastaan. Helmikuun alussa 21 komissio käynnisti EU Pilot -menettelyn, jonka tarkoituksena on selvittää, onko Suomi rikkonut EU-lainsäädäntöä etämyynnin vastaisilla viranomaiskäytännöillään. On mahdollista, että seuraavassa vaiheessa komissio aloittaa Suomea vastaan rikosmenettelyn. Aiemmat yritykset säätää etämyynti kielletyksi ovat kaatuneet EU-oikeuden vastaisina, ja kun tosiasiat ja olosuhteet eivät ole muuttuneet, tus-

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

kin on aihetta odottaa, että mahdolliset myöhemmätkin yritykset kiellon säätämiseksi menestyisivät sen vahvemmin. Lainsäädännössä ei ole sinänsä epäselvyyttä. Kun rajat ylittävän etämyynnin kieltä ei ole, se ei voi olla kiellettyä. Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen mukaan rangaistavaksi ei voi katsoa sellaista toimintaa, jota ei ole lailla säädetty kielletyksi. Tässä lakialoitteessa itse asiassa halutaan auttaa asiasta vastaavaa sosiaali- ja terveysministeriötä selkeyttämään epäselvää sääntelyä.

Arvoisa puhemies! Vuosien ajan jatkunut tutkintoja hämärtävä viranomaistoiminta on kuitenkin tosiasiallisesti aikaansaanut epäselvän tilanteen, ja se on heikentänyt tavallisen suomalaisen ja suomalaisten yritysten sekä myös muissa EU-maissa toimivien yritysten oikeusturvaa. Sekä kuluttajan että alalla toimivien yritysten oikeusturvan näkökulmasta olisi paras, että etämyynti säädettäisiin selkeästi sallituksi. Mielikuvituksen tuotetta olevaa, EU-oikeuden kanssa räikeässä ristiriidassa olevaa etämyyntikieltoa on toimeenpantu harhaanjohtavalla viestinnällä ja nyttemmin myös pelottelutarkoituksessa tehdyillä rikostutkinnoilla. Viime aikoina on julkisuuslain nojalla tehtyjen asiakirjapyyntöjen kautta varmistunut esimerkiksi, että sosiaali- ja terveysministeriössä on masinoitu näitä edellä mainittuja rikosilmoituksia nimenomaan siinä tarkoituksessa, että ne pelottaisivat eurooppalaisia viinakauppoja lopettamaan toimitukset Suomeen. Nyt joudutaan kysymään, onko ministeriön toiminta jo muodostanut Suomelle unionin oikeuden rikkomiseen perustuvan vahingonkorvausvastuun. Selkeästi salliva etämyyntisääntely myös selkeyttäisi viranomaisten asemaa, kun ne mielivaltaisten sääntöjen kehittelyn ja tuulen mukaan vaihtuvien tulkintojen sijasta voisivat jatkossa keskittyä toimivaan valvontaan, haittojen ja väärinkäytösten ennaltaehkäisyyn sekä verotukseen liittyvien puutteiden korjaamiseen.

Arvoisa puhemies! EU-alueen vapaan liikkuvuuden ongelman ratkaisemisen jälkeen avoimeksi jäisi vielä kysymys suomalaisen alkoholialan toimijoiden tasapuolisesta kohtelusta. Tasapainoinen ratkaisu tähän ongelmaan on, että kotimaiset luvanvaraista vähittäismyyntiä harjoittavat toimijat saavat jatkossa myydä olemassa olevan vähittäismyyntilupansa mukaisia tuotteita kuluttajille myös etämyynti- tai etäostomenettelyllä. Tämä koskisi niin juomavalmistajia kuin ravintoloita ja päivittäistavarakauppaa. Alkoa koskevia muutoksia tässä lakiehdotuksessa ei ole, koska Alkolla on jo voimassa olevan lainsäädännön mukaan mahdollisuus myydä yksinoikeutensa piirissä olevia juomia kuluttajille myös omien myymälöidensä ulkopuolisten niin sanottujen luovutuspaikkojen välityksellä. Rajat ylittävä etämyynti ei sitä paitsi EU-oikeuden näkökulmasta muutenkaan koske Alkoa, koska monopoli koskee vain vähittäismyyntiä, joka lain näkökulmasta on eri asia.

Lopuksi, arvoisa puhemies, kiitän jokaista 45:tä kollegaa seitsemästä eri puolueesta, jotka olette lähteneet tämän lakialoitteen taakse. Se, että mukana on ainakin yksi edustaja lähes kaikista eduskuntaryhmistä, toivottavasti edistää tämän aloitteen käsittelyä valiokunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.59 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia edustaja Wallinheimolle erinomaisesta lakialoitteesta. Tämä ongelmahan on ollut jo pitkään, pitkään tiedossa, ja ihmettelen, että sitä ei ole vielä sosiaali- ja terveysministeriössä lähdetty nostamaan niin vahvasti esille. Myös meidän kansanedustajien pitää kantaa vastuamme siitä, että tätä ei hallitusneuvotteluissa ole korjattu. No, niissä seuraavissa varmaan sitten korjataan, mitkä

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

eteen sattuvat, mutta tokihan hallitus voi myös ottaa tällaisen asian käsittelyyn ilman sen kummempaa pyyntöä.

On ehdottomasti nostettava tässä esille kaksi asiaa, jotka ovat isoja ongelmia.

Viranomaisten toiminta: Kuten tiedämme, perustuslaissahan sanotaan, että kaiken julkisen toiminnan tulee perustua lakiin ja lakia on tarkoin noudatettava. Elikkä kun tässä asiassa lähdetään jollekin tilausmyyjälle tuomiota lukemaan, niin kyllä sen tulee perustua lakiin eikä mututuntumalla tuomioita jaeta.

Toinen asia on tietenkin Euroopan unionin sääntöjen noudattaminen, kun niissä yleensä on viime aikoina pyritty menemään, miten nyt sanoisin, joustavasti soveltaen, niin että ei niillä säännöillä ole niin väliä, kunhan homma pelittää. Toivoisin, että tämä asia nyt saataisiin kuntoon. On varmaa, että jonain päivänähän tässä Euroopan unioni puuttuu tähän. Mutta tietenkin edustaja Wallinheimolle pitää pikkusen ehkä antaa myös varoitusta siitä, että luulen, että Euroopan unionilla on lähiaikoina muitakin ongelmia, niin että tämä alkoholiongelma Suomen osalta ei nyt ehkä ole ykkösprioriteetissa. Mutta toivoisin, että se toteutuisi ja se laitettaisiin kuntoon, koska nyt tässä on selvä ongelma.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

18.00 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Alkoholin etämyynti on kyllä erinomaisen hyvä esimerkki siitä, miten hämmäntävän epäselvää voikaan olla Suomessa lainsäädäntö toisinaan. Minusta on myöskin kovin outoa, että tietyissä asioissa me noudatetaan sokeasti hullunkin vahvasti lakia mutta sitten taas toisissa asioissa meillä on valtavasti harkinnan varaa ja mahdollisuuksia tulkita asioita.

Poliisinkin näkökulmasta tämä on hyvin erikoinen tilanne, kun laissa ei ole jotakin asiaa kielletty mutta siitä huolimatta poliisin pitäisi tehdä ratkaisu, että se on kielletty. Mistä tulee toimivalta, ja millä perusteella se ratkaisu tehtäisiin? Ei millään, puhtaasti ei millään. Ja jos tehtäisiin, niin kysymys olisi silloin mielivallasta, ja sehän ei kyllä suomalaisessa oikeusvaltiossa ja tämmöisessä kehittyneessä demokratiassa ole mahdollista.

Tämä on hyvin erikoinen tilanne. Jo senkin takia kannatan hyvin lämpimästi edustaja Wallinheimon lakialoitetta. Lainsäädännön on vain yksinkertaisesti meillä oltava johdonmukaista ja selkeää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

18.02 Sheikki Laakso ps: Arvoisa herra puhemies! Tänään todellakin puhuttiin jo mielenterveys- ja alkoholiongelmista ynnä muista, ja sehän varmaan kumpuaa siitä, että alkoholi nähdään kauheana peikkona. Mutta tällainen lainsäädäntö, mitä nyt on, ja kauhea tappeleminen ja vääntäminen EU:n kanssa tästä asiasta käytännössä katsoen vain väsytystestien vuoksi, on täysin naurettavaa, koska jokainen tietää tällä hetkellä, että sen kun pistät nettitilauksen menemään, niin muutaman päivän päästä on lavallinen autotallissa odottamassa. Ja tilanne on se, että nyt tällä viivyttämällä me tehdään oikeasti loppupelissä halua vain omille alkoholin myyntiä harjoittaville yrityksille, koska nyt tällä hetkellä se tilanne menee niin, että se kaikki tuotetaan suurin piirtein ulkomailta, kun niin sanotusti kotimaiset yrittäjät eivät pysty tähän lähtemään, kun muuten meinaa olla leivättömän pöydän ääressä.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

En viitsi toistaa näitä asioita, kuinka epäselvä ja järjetön tämä lainsäädäntö on kaiken aikaa ollut. On äärettömän hienoa, että edustaja Wallinheimo teki tästä lakialoitteen, ja kannatan tätä lakialoitetta ehdottomasti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

18.03 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Ensin kiitän edustaja Wallinheimoa. Tämä lakialoite on erittäin tervetullut. Siellä on paljon nimiä, omanikin on joukossa. Hyvään lakialoitteeseen pitää kirjoittaa nimensä, se on selvä.

Joitakin vuosia sitten — muistaakseni taisi myös Wallinheimo olla mukana — meillä oli sellainen parlamentaarinen ryhmä, jossa mietimme sitä, minkä prosentista olutta ja lonkeroa saa kaupoissa myydä ja tulevatko viinit ruokakauppoihin vai mihin ne jäävät. Muistan, että silloin tämä etämyyntiasia oli niin epäselvä ja niin kinkkinen, että siinä ei päästy eteen eikä taakse, kun ei tiedetty oikein, mitä se EU:kaan tarkoittaa näissä asioissa.

Elikkä tämä alkoholilain muuttamislaki koskee nyt sitä, että kotimaiset luvanvaraiset vähittäismyyntiä harjoittavat toimijat saisivat jatkossa myydä olemassa olevan vähittäismyyntilupansa mukaisia tuotteita kuluttajille myös etämyynti- ja etäostomenettelyllä. Tämä koskisi juomavalmistajia, ravintoloita, päivittäistavarakauppaa. Tämä lakialoite tosiaan selkiyttää koko tätä vyyhtiä, joten toivon, että se menisi läpi. Kiitos vielä Wallinheimolle.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

13. Lakialoite laiksi eläinsuojelulain 33 b §:n kumoamisesta

Lakialoite LA 10/2021 vp Ritva Elomaa ps ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. Mennään keskusteluun. — Edustaja Elomaa, esittely, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.05 **Ritva Elomaa ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällähän on oikein mikrofoni [Puhuja osoittaa puhujakorokkeen varamikrofonia] — hyvin tuttu kapine meikäläiselle aikaisemmasta elämästä.

No niin, arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessa ehdotetaan eläinsuojelulain 33 b §:n kumoamista. Tämän seurauksena uskonnollisten syiden perusteella ei voida noudattaa erityistä teurastustapaa.

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

Tämänhetkisen lain mukaan uskonnollisista syistä on sallittua noudattaa teurastusta, jossa verenlasku aloitetaan samanaikaisesti eläimen tainnuttamisen kanssa. Uskonnollisista syistä noudatettava teurastaminen on haaste eläinsuojelulain 1 §:n mukaiselle tarkoitukselle suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta. Ylimääräisen kärsimyksen, kivun ja tuskan välttämisen pitää olla poikkeuksetta lähtökohta kaikessa teurastamotoiminnassa. Teurastamisen tulee aina tapahtua eläinsuojelulain 33 §:n mukaisesti siten, että eläin on asianmukaisesti tainnutettava tai lopetettava siihen soveltuvalla menetelmällä ennen verenlaskun aloittamista.

Niin sanottuihin rituaaliteurastuksiin liittyy usein turhaa kärsimystä eläimille. Verenlasku teurastettaessa ennen tainnutusta on eettisesti tarkasteltuna väärin. Sitä voidaan pitää suoranaisena eläinrääkkäyksenä. Tällainen toiminta tulee kieltää Suomessa. Se ei kuulu suomalaiseen kulttuuriin. Jos ulkoapäin tuodaan tällaisia toimintatapoja Suomeen, se on hälyttävää.

Jotkut teurastamot ovat olleet lähivuosina esillä. Niissä ilmenneissä väärinkäytöksissä eläinten kohtelu ennen teurastusta on ollut brutaalia ja häpeällisen räikeää, joten toivon, että valvonta olisi tänä päivänä jo kehittynyt niin, että se olisi paremmalla tolalla ja eläimet eivät kärsisi niin paljon — eivät ollenkaan.

Ja, arvoisa puhemies, me elämme nyt myös sellaista viikkoa, jota kutsutaan Eläinten viikoksi, joten on erittäin hyvä, että joskus me käsittelemme myös eläinten hyvinvointiin liittyviä asioita. Olen tehnyt myös muita lakialoitteita. Tämä oli jo viime maaliskuulta, koska koronan takia nämä käsittelyt ovat vähän nyt sitten viivästyneet, mutta sieltä on tulossa lisääkin. Ja eläinten hyvinvointilaki on siirtynyt nyt jo monta kertaa eteenpäin. Viime hallituksessa jo piti käsitellä, ja nyt se on siirtynyt näin pitkälle. Seuraava etappi on nyt sitten ilmoitettu: se on ensi maaliskuussa käsiteltävänä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ja edustaja Laakso, olkaa hyvä.

18.08 Sheikki Laakso ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitän ensinnäkin Elomaata hyvästä lakiehdotuksesta. — On sanomatta selvää, että eläimet ovat eläimiä ja meidän pitää kohdella eläimiä niin kuin eläimiä kuuluu kohdella, ja on täysin käsittämätöntä, että tällaisessa niin sanotussa hyvinvointivaltiossa voidaan tehdä niin sanotusti rituaaliteurastuksia vain sen takia, että ehkä maku on vähän parempi tai se liittyy johonkin uskonnolliseen juttuun, mihin ei kuitenkaan rehellisesti sanottuna ole edes mitään tieteellistä näyttöä — puhumattakaan siitä, että tämä uskonnollinen ryhmä on vielä suhteellisen pieni uskonnollinen ryhmä koko meidän Suomen maassa.

Kiitoksia todellakin Elomalle tästä äärettömän tärkeästä ja hyvästä aloitteesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

18.09 Jukka Mäkynen ps: Arvoisa herra puhemies! Minä kanssa kannatan lämpimästi tätä edustaja Elomaan lakialoitetta, koska eläinten inhimillinen kohtelu on turvattava Suomen laissa. Mikään uskonnollinen tapa tai muu syy ei voi antaa lupaa poiketa eläinten inhimillisestä kohtelusta. Niin sanotut rituaaliteurastukset eivät kuulu suomalaisiin tapoihin, eli ne eivät ole maan tapa, eikä niitä ole syytä millään tavoin mahdollistaa lainsäädännönkään kautta. On myös tärkeää, että eläinsuojeluvalvonnan taloudelliset resurssit ovat kun-

Pöytäkirja PTK 110/2021 vp

nossa, jotta eläinten hyvinvointia voidaan valvoa kunnolla. Toivon, että edustaja Elomaan aloite saa tukea yli puoluerajojen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

18.10 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kiitän edustajia, jotka vielä näin illalla ovat täällä salissa — kiitos paljon, Hoskonen, Niemi, Mäkynen ja Laakso. Kiitos erittäin paljon näistä puheenvuoroista ja lakialoitteen kannatuksesta.

Olen huomannut nyt sellaisen seikan, sanotaan nyt muutaman vuoden sisällä, että kun harvoin puhumme eläimistä, niin suurin ryhmä, joka on eläinten hyvinvointia puolustamassa täällä salissa, on perussuomalaiset. Ihmettelen, että sen verran, mitä täällä nyt sitten on puhuttu — silloin tällöin tulevat eläimetkin esille — niin harvoin täällä eläinten hyvinvoinnista on puhumassa kovinkaan moni, mutta olen iloinen siitä, että oma puolueeni on näin valveutunut. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

14. Yleisradion hallintoneuvoston kertomus eduskunnalle yhtiön toiminnasta vuonna 2020

Kertomus K 14/2021 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 18/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 7.10.2021 pidettävään täysistuntoon.

15. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 7.10.2021 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.12.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola